

Linnéuniversitetet

Institutionen för socialt arbete

Kön i minoritet -

*En jämförelse mellan manliga socialsekreterare
och kvinnliga poliser.*

*Författare: Johan Augustsson
Simon Gunnarsson*

Handledare: Jan Petersson

Examinator: Kerstin Arnesson

Termin: VT 2015

Kurskod: 2SA47E

Abstract

Title: *Gender in minority. A comparison between male social workers and female police officers.* [Translated title]

Author: Johan Augustsson and Simon Gunnarsson

Supervisor: Jan Petersson

Assessor:

Traditionally and historically certain jobs have been recognized as male or female professions leading to the assumption that the barrier crossing men and women working in these gender atypical jobs are being less masculine and less feminine. The aim of this study is to examine similarities and differences among male social workers and female police officers in the experience of being a gender minority in their workplace and how it effects the construction of their gender identity. Working with a qualitative approach and using semi-constructed interviews the study was conducted by interviewing a total of five social workers and four female police officers, in six different communities, about their personal experiences of being a gender minority in a gender atypical job. The result shows both differences and similarities between the genders and their occupation; on a personal level neither of the respondents seemed to have a problem working in a gender atypical job although admitting that working in a “female” and “male” profession had effects on their personality but not on how they viewed themselves as men or women. On a group level the respondents experienced both differences and similarities; both genders talked about being stereotyped into taking on certain tasks but also about having advantages of being male or female in certain situations. Further on the female police officers talked about being pushed aside to give room for the male colleagues while the male social workers experienced the opposite; being more acknowledged. On a societal level respondents from both groups were talking about a shift in societies showcasing that the view on men and women and what is considered male and female have been or in a process of being disintegrated. The results were seen from a social constructionist viewing point and were interpreted and analyzed using following theories and theoretical concepts: Stereotype, gender, role theory, identity, gender identity and the theory about the mirrored self.

Keywords: Male social worker, female police officers, gender atypical, gender identity, stereotype, identity, gender, social work

Förord

Vi vill börja med att tacka alla de personer som ställt upp och låtit sig bli intervjuade av oss. Utan ert deltagande hade inte detta arbete varit möjligt att genomföra.

Vi vill även tacka vår fantastiska handledare Jan Peterson. Du har genom ditt engagemang och din vägledning varit en stöttepelare för oss i framställandet av vårt examensarbete.

TACK!

Johan Augustsson
Simon Gunnarsson
Kalmar, 2015-06-03

INNEHÅLLSFÖRTECKNING:

1 INLEDNING	1
1.2 PROBLEMBAKGRUND	1
1.3 PROBLEMFÖRMULERING	2
1.4 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	3
1.4.1 AVGRÄNSNING	4
1.5 DISPOSITION	4
2 SOCIALKONSTRUKTIVISTISK ANSATS	5
3 TEORI	6
3.1 STEREOTYPER	7
3.1.1 Genus	8
3.1.2 Rollteori	9
3.2 IDENTITET	10
3.2.1 Könsidentitet	11
3.2.2 Spegeljaget	12
4 TIDIGARE FORSKNING	13
4.1 ALLMÄNT OM MÄN I KVINNODOMINERANDE YRKEN	13
4.2 MANLIGA SOCIALARBETARE	15
4.3 MANLIGA SJUKSKÖTERS KOR	16
4.4 ALLMÄNT FÖR KVINNOR I MANSDOMINERANDE YRKEN	17
4.5 KVINNliga POLISER	18
4.6 KVINNliga SJÖMÄN	20
4.7 GEMENSAMT FÖR MÄN OCH KVINNOR I KÖNSATYPISKA YRKEN	21
4.8 SAMMANFATTNING	22
5 METOD	23
5.1 FORSKNINGSSTRATEGI	23
5.2 LITTERATURSÖKNING	24
5.3 FÖRFÖRSTÅELSE	25
5.4 URVAL	25
5.5 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	26
5.6 DATABEARBETNING OCH ANALYSMETOD	28
5.7 VALIDITET OCH RELIABILITET	29
5.8 ETISKA ASPEKTER	31
5.9 ARBETSFÖRDELNING	33
6 PRESENTATION OCH ANALYS	34
6.1 PRESENTATION AV INTERVJUPERSONER	34
6.2 SAMHÄLLSNIVÅ	34
6.2.1 Skiftet till det bättre	34
6.2.2 Hönan eller ägget	36
6.3 GRUPPNIVÅ	38
6.3.1 Arbetsfördelning utefter kön	38
6.3.2 Könstillhörighetens bidrag till arbetet	40
6.3.3 Den manliga megafonen och den kvinnliga munkaveln – mötet med organisationen	42
6.3.4 Den kvinnliga nischen	44
6.3.5 Positiv feedback eller kalla handen – mötet med allmänheten	46
6.4 INDIVIDNIVÅ	48
6.4.1 Mjuka män och hårda kvinnor?	48
6.4.2 Den andra sidan vaknar	50
6.4.3 Trygghet som försvar	51
6.5 SAMMANFATTNING AV RESULTAT	53
7 AVSLUTANDE DISKUSSION	55

7.1 FÖRSLAG FÖR FRAMTIDA FORSKNING	59
REFERENSER	60

1 Inledning

I följande kapitel ges inledningsvis en presentation av bakgrunden till vårt ämnesområde.

Därefter följer en formulering av det problem som ligger till grund för vår studie med en motivering till varför vi finner ämnet intressant och nödvändigt att forska kring.

Problembakgrund och problemformuleringen mynnar sedan ut i syftet med studien och tillhörande frågeställningar.

1.2 Problembakgrund

Tidvis har det alltid funnits män och kvinnor som har varit verksamma inom vad som huvudsakligen eller uteslutande definierats som kvinnliga eller manliga yrken och därmed ett för dem atypiskt yrke. I dagens samhälle, åtminstone i vissa delar av världen, finns det knappast några större hinder mot att det ena könet är verksamt inom ett område som domineras av det andra könet. Tvärtom kan istället människor som idag bryter mot könsbarriärer uppmuntras och ses som pionjärer då de går en egen väg istället för att styras av könsstereotyper (Alvesson och Billing 2011, s. 131f). Det förändrar inte det faktum att många jobb fortfarande är könsstämplade. Därmed definieras jobben som feminina eller maskulina utifrån rådande föreställningar om vad jobbet kräver och vilka kvalitéer/egenskaper respektive kön antas besitta. Föreställningar om vad som är feminint eller maskulint är historiskt rotade i kulturella samt sociala system och som följd anses därför vissa yrken vara mer naturliga för endera könet (ibid 2011, s. 80 ff).

Enligt Statistiska centralbyrån (2010) är manliga socionomer respektive kvinnliga poliser kraftigt underrepresenterade i förhållande till sina kollegor av motsatt kön. Av 16240 poliser utgjordes 3710 (cirka 23%) av kvinnor och av 30620 yrkesverksamma socionomer var endast 4500 (cirka 15 %) män. Vid en granskning av antalet sökande till polishögskolan går det se att antalet kvinnor som söker till utbildningen ökar. År 2030 beräknas 37 procent vara kvinnor motsvarande 10 procent år 1990. För socionomutbildningen är det tvärtom, då antalet män som sökte 1990 var 20 procent medan det år 2030 beräknats ha minskat till 12 procent. När vi började vår socionomutbildning märkte vi av det som statistiken antyder, att det var ett kraftigt underskott av manliga socionomstudenter i vår klass. Dessutom hade vi båda, redan innan vi började vår utbildning, märkt att det fanns fördomar och åsikter mot oss som blivande manliga socionomer. Vi fick från olika håll höra att socionom är ett kvinnoyrke och samtidigt höra skämt om att vi ska bli ”soctanter”.

Forskning visar att underskottet av män inom socialt arbete gör att det av omgivningen ses som en feminin profession (Gillingham 2004, s. 83f). Vad som ytterligare stärker bilden av socialt arbete som en feminin profession är att det uppfattas som ett vårdande yrke, vilket av tradition ses som ett arbete för kvinnor (Christie 2006, s. 391). Som följd menar Warde (2009, s. 116) att manliga socialarbetare kan avfärdas som feminima, misslyckade eller excentriker. Motsvarande vad forskningen säger om manliga socialarbetare går även att finna om kvinnliga poliser. Nilsson & Westin (2009, s. 33) skriver att polisen är en organisation som av tradition alltid varit och fortfarande är manligt kodad. Likaså menar Alvesson och Billing (2011, s. 108) att polisyrket förknippas med värden som: sträng, oberörd och kylig framtoning, värden som associeras med maskulinitet. Vidare menar Åse (2000, s. 71) att kvinnor som är verksamma inom polisyrket inte ses som "riktiga" poliser men eftersom de ser ut som poliser uppfattas de inte heller som "riktiga" kvinnor.

Alvesson och Billing (2011, s. 148 ff) skriver att människor bär med sig spår av flera generationers könsmonster som på olika sätt påverkar människors identiteter. Identitet utgör en central aspekt när man försöker förstå hur människor konsturerar en positiv självkänsla. Forskarna hävdar vidare att de flesta människor försöker bevara en känsla av maskulinitet eller femininitet med hjälp av att följa könsadekvata beteenden. Det skapar starka påfrestningar på identiteten för den som väljer en bana som fortfarande ses som atypisk för det egna könet och därmed bryter mot etablerade könsroller. Det Alvesson och Billing skriver om identiteter kan kopplas till och skapa förståelse för det Gillingham (2004, s. 83) skriver om att manliga socialarbetare kan uppleva konflikt mellan sina personliga- och professionella identiteter.

1.3 Problemformulering

Vårt intresse för ämnet bottnar i att vi själva, genom att läsa socialt arbete programmet, har valt att utbilda oss till ett yrke som traditionellt ansetts/anses vara kvinnligt och där männen utgör en minoritet. Därmed fanns det en önskan att för vår egen del öka förståelsen om vad det kan innebära att som man arbetar inom socialt arbete. Om vi för en stund blickar bortom våra egna egoistiska intentioner menar vi att det också finns ett allmänt intresse. Förutom socialt arbete finns det antal yrkeskategorier som i allmänhetens ögon kan uppfattas som manliga eller kvinnliga. Vi menar därför att det är av vikt att kunskapen om hur det kan vara att arbeta inom ett, för ens kön, atypiskt yrke ökas. Vi har därför utöver att undersöka det sociala arbetet

också valt att undersöka hur det är för kvinnor att arbeta inom polisen, ett yrke som av tradition setts/ses som manligt.

Gällande männen antydde Gillingham (2004, s. 84) att forskningen på ämnet var bristfällig, något han menade berodde på att männen utgör en så pass stor minoritet inom socialt arbete. Som Alvesson och Billing (2011, s. 110) skriver har männens personliga erfarenheter inte upplevts som tillräckligt intressanta eller betraktas som alltför tvivelaktiga eller otillförlitliga för att tjäna som utgångspunkt för forskning. Sedan detta betonades har det skett en del forskning inom ämnet. Det senaste som publicerades som vi har kunnat hitta var 2009 varpå vi menar att det kan återigen kan vara värt att undersöka männens situation. Angående kvinnorna är deras perspektiv något som i allmänhet har stått i centrum inom genusforskningen (Alvesson & Billing 2011, s. 110). Det utgör i sig inget problem eftersom vi anser att även om det är kvinnor som stått i fokus kan det skapa generell förståelse för hur marginalisering och exkludering äger rum. Det Alvesson och Billing skriver förefaller dock vara en uppfattning som fortfarande råder då den senaste forskningen kring ämnet, ifrån kvinnornas perspektiv, publicerades 2012. Ser man till båda kategorierna är majoriteten av forskningen på ämnet utförd utomlands¹ varpå vi ser det som angeläget att undersöka ämnet ur ett svensk perspektiv.

I ljuset av ovanstående diskussioner har vi valt att se närmare på hur personer som befinner sig inom ett, för deras kön, atypiskt yrke och en minoritetsposition påverkas och hur det bidrar till att konstruera deras könsidentitet. Hur upplever och hanterar manliga socialarbetare och kvinnliga poliser sin könsidentitet i förhållande till sin professionella roll; påverkar det faktum att de befinner sig inom ett icke könstypiskt yrke hur de ser på sig själv som män och kvinnor? Valet att undersöka två olika yrken som är starkt förknippade med kvinnlighet respektive manlighet är för att försöka se likheter och skillnader mellan respektive könsföreställningar. Likheterna representerar det generella med att vara i minoritet inom ett könsatypiskt yrke medan skillnaderna belyser det specifika för endera kön.

1.4 Syfte och frågeställningar

Syftet är att undersöka likheter och skillnader i upplevelsen hos manliga socialsekreterare och kvinnliga poliser av att utgöra en könsminoritet på arbetsplatsen samt se dess påverkan på konstruktionen av personernas könsidentitet.

¹ Den senaste forskningen som utfördes i Sverige gällande männen var Kullberg (2006) och för kvinnorna Bergman (2010).

- Vilka likheter respektive skillnader går att finna på samhällsnivå?
- Vilka likheter respektive skillnader går att finna på grupp-nivå?
- Vilka likheter respektive skillnader går att finna på individ-nivå?

Mot bakgrund av vad som framgår i inledningskapitlet är upplevelsen av att vara minoritet inom ett könsatypiskt yrke något som verkar påverkas av vad som sker på samhälls-, grupp- och individ-nivå. Motiveringen till vårt val av frågeställningar grundar sig därmed i att vi vill se till helheten och ge en så komplett bild av fenomenet som möjligt.

1.4.1 Avgränsning

Vi har avgränsat oss på så sätt att vi inte har intervjuat några organisationsföreträdare. I studien är det intervjupersonernas subjektiva uppfattningar om det sociala arbetet och polisycket som förs fram och därmed inte något som nödvändigtvis går att återfinna i leden inom organisationen.

1.5 Disposition

I nästföljande kapitel förklaras hur syfte och frågeställningar kan ses som sociala konstruktioner varpå vi diskuterar uppsatsens socialkonstruktivistiska ansats. I kapitel fem presenteras de teorier och teoretiska begrepp som kommer utgöra studiens analytiska redskap.

I kapitel sex redogör vi för relevant tidigare forskning om hur personer som befinner sig inom ett, för deras kön, atypiskt yrke och utifrån en minoritetsposition konstruerar sin könsidentitet. I kapitel sju beskrivs det metodologiska tillvägagångssätt som legat till grund för skapandet av vårt examensarbete.

Kapitel åtta utgör studiens resultat och analysdel. Här presenteras den insamlade empirin samt de analyser vi anser ger svar på vårt syfte och våra frågeställningar. Sista kapitlet utgörs av en slutdiskussion där vi diskuterar frågor som väckts under arbetets gång samt möjliga vägar för fortsatt forskning.

2 Socialkonstruktivistisk ansats

Gemensamt för de teorier vi presenterar är att de alla kan ses som något som konstruerats utifrån sociala företeelser och mekanismer. Teorierna uppstår, befästs och förändras genom sociala processer såsom interaktion och påverkar hur människor i ett givet samhälle ser på sig själva, sina medmänniskor och världen runtomkring dem. Med det sagt kan de presenterade teorierna inrymmas och samtidigt ses som sprungna ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Vår ambition och tanke har därför varit att anlägga en socialkonstruktivistisk ansats i vår studie. De resultat samt analyser som presenteras ska därmed läsas och förstås utifrån ett socialkonstruktivistiskt tankesätt.

Berger och Luckman (1967, s. 37) skriver att människor tar vardagens verklighet för given, en självklarhet och övertygande fakticitet; något som helt enkelt bara är. Socialkonstruktivismen intresserar sig huvudsakligen för att klargöra de processer genom vilka människor förklarar och beskriver sig själva och världen runt omkring. I sin artikel ”The social constructionist movement in modern psychology.” har Gergen (1985) tagit sig an att sammanfatta och lyfta fram det som kan ses som kärnan i det socialkonstruktivistiska perspektivet. Gergen menar att socialkonstruktivismen intresserar sig huvudsakligen för att klargöra de processer genom vilka människor förklarar och beskriver sig själva och världen runt omkring dem. Hur vissa människor upplever världen utgör inte någon garanti för hur andra uppfattar den. Samtidigt är inte människor helt fria att själva diktera villkoren för hur de uppfattar sin omgivning. Sociala kvarlevor, de vill säga hur människor historiskt och kulturellt sett har samspelat, ligger till grund för hur människor i dagens samhälle uppfattar världen. Huruvida och hur väl en viss form av förståelse för världen överlever eller uthärdar tidens gång har inget att göra med om det uppfattas som sant eller falskt. Vad som däremot är avgörande för om perspektivet förs vidare är sociala processer, såsom kommunikation, konflikter, förhandlingar och retorik. I dagens samhälle utgör de förhandlade sociala processerna en viktig roll i människors samspel eftersom de har en avgörande roll i hur människor faktiskt agerar socialt.

Socialkonstruktivismen har därmed som utgångspunkt att ifrågasätta allmänt vedertagen kunskap (Gergen 1985, s. 266ff).

3 Teori

I detta kapitel presenteras teorier och teoretiska begrepp som kommer användas i analysen av det insamlade materialet. Svensson (2012, s. 188) skriver att teorier kan ge forskaren en ny analytisk blick som gör det möjligt att se saker som tidigare varit dolda. Tanken är därför att de teorier vi presenterar ska ge oss samt läsaren glasögon som skapar förståelse och mening till studiens framtida resultat. Efter att ha tagit del av relevant tidigare forskning har vi lyft fram ett antal centrala teorier och begrepp som genomgående har framgått under forskningsgenomgången. Därför har vi också gjort valet att lägga teorikapitlet före genomgången av tidigare forskning. Detta för att läsaren när denne tar del av den tidigare forskningen redan ska ha bekantat sig med vår teoretiska referensram och därmed tillägnat sig den analytiska blick Svensson (2012) skriver om. Alla de teorier och teoretiska begrepp som vi lyft fram kan på sitt sätt bidra med förståelse för hur människor tillskriver sig själva samt andra människors värden. I sin tur kan det också bidra med förståelse för hur människor formar sin självbild.

Vi har för avsikt att dela upp teorierna i två huvudkategorier, stereotyp och identitet, som i sin tur består av och förklaras med teoretiska begrepp. Teorin om stereotyper är tänkt att ge förklaring och förståelse för fenomenet på en samhälls/makronivå. Teorin om identitet kan i sin tur bidra förklaringar och förståelse på en grupp/meso- samt individ/mikronivå. Det är dock svårt att ge en entydlig beskrivning av hur teorierna och de teoretiska begreppen kommer användas eftersom de går in i varandra och kan återfinnas på alla nivåer. Vår förhoppning är att valda teorier/teoretiska begrepp ska kunna förklara de resultat som studien ger upphov till som i förlängningen förhoppningsvis bringar ljus över studiens syfte och frågeställningar.

De teorier och teoretiska begrepp som presenteras nedan kommer inte nödvändigtvis återspeglas och redogöras för i sin helhet. Istället har vi i skapandet av dessa teoretiska referensramar och ”linser” endast valt ut de delar av teorierna och de teoretiska begreppen som vi anser relevanta för analysen av studiens resultat. Samtidigt kommer inte nödvändigtvis allt som skrivs om teorierna och de teoretiska begreppen att återspeglas i analysen av resultatet. Även om vi valt ut specifika delar av teorierna har vi samtidigt velat befästa vad teorierna och de teoretiska begreppen handlar om.

3.1 Stereotyper

Vi får höra saker om världen innan vi ser dem och vi föreställer oss saker innan vi upplever dem. Dessa förutfattade meningar utgör en stor del av hur vi uppfattar saker och ting (Lippmann 1997, s. 90). Begreppet stereotyp kan därmed kort beskrivas som en generalisering av en social grupp där alla medlemmar tillskrivs samma egenskaper. Stereotyper utgör på så vis en förenkling av världen (Myers 2010, s. 467ff).

Lippmann (1997, s. 79ff) skriver att våra åsikter såväl som föreställningar oundvikligen täcker ett större område, större tidsspänn och ett större antal saker än vad vi själva har haft möjlighet att observera. Våra föreställningar om saker och ting blir därför något som pusslas ihop utifrån andras erfarenheter och vad vi själva kan föreställa oss. I enlighet i vad Lippmann skriver så förklarar Kessler och McKenna (1985, s. 12) begreppet stereotyp som föreställningar om karaktärsdrag hos en person eller grupp. Dessa baseras inte nödvändigtvis på fakta eller personlig erfarenhet och är oberoende av situationers specifika omständigheter. För att erhålla förståelse för en viss stereotyp menar Pickering (2011, s. 12ff) att det är nödvändigt att historiskt söka dess ursprung. Vidare är stereotypernas historiska och sociala omständigheter, inom vilka de verkat, avgörande för huruvida den stått emot eller gett vika för förändring. Stereotyperna är även till viss del utvärderande; de egenskaper som förväntas av stereotypen är därmed inte enbart beskrivande utan är samtidigt värderande exempelvis såsom bra, dåliga och önskvärda. Genom att stereotyper tillskrivs värderade egenskaper påverkar även stereotyper hur vi uppfattar oss själva och i förlängningen påverkas även vår självkänsla (Myers 2010, s. 513). Vidare menar Lippmann (1997, s. 89) att i dagens stressade och mångfacetterade samhälle finns det varken tid eller tillfälle att lära känna folk på djupet. Istället noterar vi särskilda drag hos personer och fyller sedan i resten utifrån de föreställningar/stereotyper som vi bär med oss. Vad vi ovan nämner om begreppet kan sammanfattas i citatet:

“The facts we see depend on where we are placed, and the habits of our eyes.” (Lippmann 1997, s. 80).

Stereotyp utgör inte enbart ett sätt för oss att förstå/förklara saker i vår omgivning som vi inte fullt förstår. Lippmann (1997, s. 96) menar att stereotyper också kan ses som en form av motståndskraft; de kan utgöra ett försvar för vår självrespekt. Stereotyper utgör en bild av världen så som vi förhåller oss till den och rättfärdigar på så sätt våra egna värderingar och vår plats i samhället. Bakom skyddet som stereotypen erbjuder kan vi känna oss säkra i oss själva och vår plats i samhälle.

3.1.1 Genus

Genus har traditionellt sett använts för att urskilja psykologiska, sociala och kulturella aspekter av kvinnlighet och manlighet. Det kan exempelvis användas för att avgöra mängden maskulinitet/femininitet hos en person (Kessler och McKenna 1985). Tanken med att placera genus som en underkategori till teorin om stereotyper är därmed att genus kan ses som stereotypa manifestationer av manlighet och kvinnlighet. I sin tur ger det förståelse för processen genom vilka dessa stereotypa bilder uppstår samt dess påverkan.

Bradley (2013, s. 4f) menar att genus är ett diffust och omfattande begrepp på så vis att det inte kan kopplas till enstaka företeelser hos människor. Genus ska snarare ses som något som berör och påverkar alla aspekter av människors liv. Hirdman (1988, s. 51) beskriver genus som något som kan förstås som föränderliga tankefigurer kring män och kvinnor. Vilket sedan ligger till grund för och skapar föreställningar och sociala praktiker. Genus utgör därmed sociala arrangemang och anordningar som avgör samt förespråkar hur kvinnor och män ska leva sina liv. Samtidigt delar det upp män och kvinnor i två kategorier. Med detta sagt, handlar genus om mer än bara kroppar, det är något som omfattar allt i samhället. Tankar om vem som är man och kvinna samt vad som anses vara manligt respektive kvinnligt är något som genomsyrar världen. Huruvida vi ser oss själva som män eller kvinnor är därmed något som inverkar på hur vi för oss, ser ut och klär oss. Det påverkar vad vi äter och dricker, våra fritidsaktiviteter, vilka yrken vi utför samt hur andra människor ser och relaterar till oss (Bradley 2013, s. 4ff; Hirdman 2001). Bradley (2013, s. 6) menar vidare att genus ska ses som en social konstruktion då det är något som människor använder för att dela upp och skapa förståelse för världen runt omkring dem. Som en social konstruktion är därmed genus inte heller något som är konstant utan något som förändras och varierar i förhållande till tiden, platsen och kulturen.

Bradley (2013, s.26) menar att skapandet av genus försegår på tre nivåer: individ/mikro, grupp/meso och samhälle/makro. De beteenden som, på en mikronivå, återfinns hos enskilda individer samt de val de gör och de regler som styr den sociala interaktionen mellan människor och samhällets sociala institutioner på en mesonivå smälter samman. Det utgör sedan, på en makronivå, de genusstrukturer som återfinns och opererar i hela samhällen. Kullberg (2012, s. 26) skriver, med hänvisning till Hirdman, att samhället på ett allmänt plan genomsyras av kulturella överlagringar, social integration och socialisering. Dessa återfinns i tankefigurer vilka mynnar ut i meningsskapande kring manligt och kvinnligt som slutligen lägger grunden för hur könen ska vara och vad de ska ägna sig åt. Vidare kan genus ordnas

utefter två dimensioner: *segregering* (isärhållande) och *hierarkisering* (över- och underordning). Segregeringen handlar om hur aktiviteter och sådant som kan kopplas till manlighet/manligt hålls isär ifrån det som anses kvinnligt. Hierarkisering handlar i sin tur om kopplingen mellan genus och fördelningen av makten i samhället. Dessa dimensioner samverkar på så sätt att den segregerande dimensionen leder till att männen har tillgång/kontroll över fler maktskapande aktiviteter vilket skapar den hierarkiska dimensionen. Dessa dimensioner ingår i det som Hirdman har kommit att kalla för genusordning (Kullberg 2012, s. 26).

3.1.2 Rollteori

Rollteori eller det *dramaturgiska perspektivet* som Goffman skriver om kan enligt Lögdlund och Bergkvist (2014, s. 175) förklara hur individer presenterar sig själva i mötet med andra och liknar det vid en teaterscen. Liknelsen grundar sig i att vi ständigt är upptagna med att styra vilka intryck vi sänder ut till andra människor och därmed väldigt noga med att välja roll efter situation.

Goffman (1990, s. 28f) menar att när människor kliver in i en roll förutsätter de att andra människor, som utgör observatörer, tar de intryck som rollen ska förmedla på allvar. Tanken är att de förväntas tro att människan de ser framför sig verkligen besitter de egenskaper och attribut som rollen inbegriper och ska förmedla. För att förmedla rätt bild till åskådarna kan individen försöka framhäva/förstärka vissa attribut av framträdandet medan andra attribut som kan riskera/minska tron på rollen istället trycks bort (ibid., 114).

Goffman (1990, s. 44ff) skriver att när individen försöker få åskådarna att tro på rollen denne förmedlar visar det ett sätt genom vilket framträdanden är socialiserade, formade och reformerade för att passa samhällets förväntningar och förståelse för rollen. På så vis kommer individen under sitt framträdande försöka införliva och belysa de i samhället godkända värderingar på hur rollen ska vara. Förväntningarna som i samhället finns på rollen måste samtidigt anpassas till individens och åskådarnas kön, ålder, klass och/eller status. Det räcker därmed inte att besitta de attribut som anses korrekta av samhället utan framträdandet måste även anpassas efter vilka förväntningar en viss typ av människor fäster vid rollen. Goffman kallar detta för *Idealisering*.

Goffman (1990, s. 32f) benämner sådant som används av individen för att definiera situationen som *Fasad*. Det finns två typer av fasader, personliga och sociala. *Sociala fasaden* utgör ”framträdandets” inramning och kan involvera allt från möbler, dekorer och annat som

är utmärkande för den miljö där framträdandet ska äga rum. Den här typen av fasad är oftast fast på samma plats och för att individen ska kunna nyttja den för att spela sin roll måste individen i fråga först ta sig till platsen. Den *personliga fasaden* skiljer sig ifrån den sociala på så vis att det handlar om sådant som är starkt förknippat med individen och därmed följer denne vart den än går. Den personliga fasaden kan därmed exempelvis utgöras av sådant som kön, ålder, hudfärg, storlek, utseende, klädsel och kropp- samt ansiktsuttryck.

3.2 Identitet

Identitet är något som socialt inriktade forskare är allmänt överens om inte existerar som en objektiv samling egenskaper. Identiteten är förvisso personlig men utvecklas, uttrycks och förändras i en social och kulturell kontext (Alvesson & Billing 2011, s. 142). Jenkins (2008, s. 17) skriver att människor genom att identifiera sig själva och andra tillskrivs mening, något som alltid sker genom interaktion det vill säga kommunikation och förhandling både i enighet och oenighet. Identitet är därmed inte något som människor utvecklar och bevarar i avskildhet utan något som sker genom interaktion med andra människor då de bekräftar, stödjer eller ifrågasätter individers olika identitetsanspråk (Alvesson och Billing 2011, s. 142). Jenkins (2008, s. 18) skriver att identitet är något som vi använder för att förstå vilka vi är samt för att förstå vilka andra är. Den är inte statisk utan är något som är under ständig utveckling. Jenkins drar det så långt att den kan fortsätta förändras även efter att en människa dött genom att människors uppfattning om personen förändras.

Människors individuella identitet kan inte ses som meningsfull om den isoleras ifrån världen och andra människor. Identitet är därmed relationell, det vill säga att den måste kontrasteras mot något eller någon. Även om människor som individer är unika och skiljer sig ifrån mängden så är bilden av dem själva, deras identitet, något som är socialt konstruerat (Jenkins 2008, s. 40; Stier 2003, s. 17)

Ovan framgår det att identitet, på en individnivå, används för att förstå oss själva samt att det är något som uppstår i interaktion med andra. Stier (2003, s. 22ff) skriver dock att identitet även finns på en grupp- och organisationsnivå. Genom att identifiera sig med en grupp skapas känslor av gemenskap och samhörighet, något som i sin tur hjälper gruppen att skapa och upprätthålla gränser gentemot andra grupper. Identiteten synliggör för individen/individerna inom gruppen och för andra vilka som tillhör/inte tillhör gruppens gemenskap.

3.2.1 Könsidentitet

Inledningsvis, för att skapa förståelse för könsidentitet är det av vikt att lyfta vad Jenkins (2008) skriver:

”Gender is one of the most consistent identificatory themes in human history, and one of the most pervasive classificatory principles - arguably the most pervasive - with massive consequences for the life-chances and experiences of whole categories of people”.

(Jenkins 2008, s. 83).

Citatet beskriver den genomslagskraft och makt som begreppet kön besitter eftersom det är något som alla samhällen i världen är organiserade och uppbyggda efter. Alvesson & Billing (2011, s. 148) skriver att könsidentitet är något som etableras tidigt i människors liv och utgör en form av biologisk determinism. Det innebär att vilken kropp människor har är avgörande för deras identitet. I de flesta fall könar människor sig själva och könas av andra. Jenkins (2008, s. 83) menar att kön är något som är kraftigt införlivat i människors självbild. Samtidigt utgör kön på en samhälls/makronivå ett slags bedömningsinstrument för vad som anses vara normalt eller naturligt. Vad Jenkins skriver kan kopplas till det Alvesson & Billing (2011, s. 148) skriver om att människor, genom att följa vad som anses vara könsadekvata beteenden, försöker bevara en känsla av maskulinitet respektive femininitet. Bilderna av maskulinitet och femininitet som eftersträvas har ingenting att göra med hur de flesta människor faktiskt ser ut. Ändå strävar många människor efter att uppnå de här idealen samtidigt som de blir bedömda efter dem.

Kessler och McKenna (1984, s. 8ff) gör en särskiljning mellan begreppen könsidentitet och könsrollsidentitet. De menar att könsidentitet handlar om huruvida individen ser sig själv som man eller kvinna och är något som kan stå relativt självständigt oberoende av vilka egenskaper omvärlden tillskriver ett visst kön. Könsrollsidentitet handlar istället om, som nämnts ovan, vilka egenskaper som anses korrekta och som kan tillskrivas ett specifikt kön. Könsidentitet är därmed, traditionellt sett, något individen föds in i. Könsrollsidentiteten är istället något som individen, utifrån sitt kön, förväntas leva upp till genom att bete sig på ett sätt som anses vara i linje med de förväntningar, bestämmelser och förbud som tillskrivs endera kön. Även om Kessler och McKenna gör en distinktion mellan könsrollsidentitet och könsidentitet kommer vi, i enlighet med hur övriga forskare/författare behandlar begreppet, inte att göra en distinktion dem emellan utan istället använda termen könsidentitet.

De könsideal Alveesson och Billing nämner ovan, och det Kessler och McKenna skriver om könsrollsidentitet, fungerar som regleringsmekanismer. De kan i sin tur framkalla känslor av misslyckande och bekymmer hos de personer som upplever att de inte lever upp till dessa ideal (Alveesson och Billing 2011, s. 148).

3.2.2 Spegeljaget

Löglund (2014, s. 109) beskriver spegeljaget med förklaringen att vår självuppfattning är något som skapas som en reflektion av hur vi uppfattar att andra människor ser oss. En persons uppfattning om sig själv beror därmed helt på hur han/hon tror att andra uppfattar honom/henne. Spegeljaget som det beskrivs av Cooley (1983, s. 184), kan förklaras i tre steg. När vi möter en annan person föreställer vi oss hur vi framstår inför denne, i vår fantasi föreställer vi oss hur denne bedömer eller uppfattar vår framställning. Som ett tredje steg fylls sedan vår självkänsla av känslor såsom stolthet eller förödmjukelse. Processen kan sammanfattas i följande citat:

”Every outreaching person has masters in whose imagined presence he drops resistance and becomes like clay in the hand of the potter, that they may make something better of him.” (Cooley 1983, s. 243)

När vi är i närheten av människor som är betydelsefulla för oss finns det en tendens att införliva dennes uppfattning om oss samt ändra åsikt gällande egna tankar och idéer. På så vis stöper vi om vårt liv till en bild som passar denna person. Människor som är väldigt känsliga har lättare att ta åt sig av vad personen mittemot tycker samt tänker och så länge de interagerar kan känsliga personer helt införliva den andres tankar som sin självbild. Tendensen att inkorporera den andres bild av sig själv är något som varierar från person till person. I vilket fall är det något som hjälper oss förstå hur andra människor har kontroll över oss genom våra egna föreställningar och fantasier. I sin tur hjälper de oss även att förstå hur personligheter växer fram genom att förena vår egen framställning med andra personers föreställda tankar om oss (Cooley 1983, s. 206f).

Avslutningsvis skriver Cooley (1983, s. 185) att människors bild av sig själva och alla aspekter av deras personlighet kan ses som uttryck för sociala och nedärvda faktorer som sträcker sig långt tillbaka i tiden. Därmed är även självkänsla något som påverkas av hur historien utvecklats och ställs därför i förhållande till nationer, klasser, professioner och andra liknande förhållanden.

4 Tidigare forskning

I följande kapitel kommer vi redogöra för den forskning som bedrivits inom vårt valda ämnesområde. Ambitionen är givetvis att lyfta fram och diskutera sådan forskning som belyser hur män inom socialt arbete samt kvinnor i polisyrket upplever, påverkas och hanterar att arbeta inom ett kvinnodominerat respektive mansdominerat yrke. För att påvisa problematikens omfattning och mångfacettering har vi även valt att redogöra för forskning kring minoritetspositioner inom andra yrkeskategorier som också präglas av en manlig respektive kvinnlig stämpel och dominans.

4.1 Allmänt om män i kvinnodominerande yrken

Bradley (1993, s. 12ff) skriver att på grund av den manliga sociala maktdominansen i samhället är de aktiviteter och arbeten som män tar sig an de områden som får högst social status. Män som korsar barriärer och tar sig an ”kvinnliga” arbeten har därför mycket att förlora eftersom de förmodligen kommer erhålla lägre lön och lägre status vilket kan utgöra ett hot gentemot individens maskulina heterosexuella självbild. Vidare antyder Jacobs (1993, s. 61) att män har ett starkare tryck på sig att passa in i könsroller än kvinnor varpå det är vanligare att finna kvinnor inom ”manliga” yrken än tvärtom.

Williams (1995, s. 8ff) skriver att hon i sin studie fann att män som befinner sig inom ett kvinnligt yrke behandlas annorlunda än kvinnorna. De tenderar att lotsas ut till särskilt manliga områden och får ta sig an arbetsuppgifter som identifieras som maskulina. Många mäns bilder av sig själva som män är nära förknippade med tekniska färdigheter, manlig gemenskap och familjeförsörjare. Vidare är framgång på jobbet något som ses som ett bevis på deras maskulinitet. Som följd kan de män som jobbar bredvid och tillsammans med kvinnor känna ett stort hot mot sin självkänsla och stolthet. Jacobs (1993, s. 50ff) skriver att män inom kvinnodominerande yrken kan drabbas av ett skadat anseende på grund av det sociala tryck som finns på vad män ska ägna sig åt. Kauppinen-Toropainen och Lammi (1993, s. 100ff) menar att män som avviker ifrån normen ofta ser sig själva som misslyckade till följd av att deras jobb är mindre uppskattade, att de har lägre löner och att deras yrkesval ofta blir ifrågasatt. En konsekvens är att män inom kvinnoyrken får erfara problem när de interagerar med andra män eftersom de upplever att de inte blir tagna på allvar på grund sitt yrkesval. I förlängningen kan det leda till kluvenhet eftersom de kvinnliga kollegorna samtidigt placerar dem i en stereotypisk maskulin roll där de förväntade sig ett typiskt maskulint beteende.

Det finns ett antal strategier som män inom kvinnodominerande yrken använder för att bevara sin/bilden av sin maskulinitet. Williams (1995, s. 123) tematiserar dessa strategier i fyra olika kategorier: *könssegregering*, *betona det maskulina*, *sträva till administrativa positioner* och att *distansera sig ifrån yrket*.

Sammantaget tenderar män att lotsas ut till de mer ”manliga” delarna av en ”feminin” profession vilket Williams (1995, s. 124) kopplar till kategorin *könssegregering*. Att specialisera sig inom områden/positioner som kan identifieras som manliga är något Williams menar kan hjälpa män att lösa inre konflikter över deras maskulinitet orsakade av det faktum att de är män inom ett yrke för kvinnor. Att *betona det maskulina* är en strategi/kategori som enligt Williams (1995, s.126f) används av de män som fortfarande befinner sig inom de traditionellt sett feminina delarna av ett yrke. Det går ut på att betona/framhäva det maskulina i sitt arbete och på så sätt särskilja sig ifrån kvinnorna. Genom att fokusera på och framhäva sådana aspekter av sitt yrke som är i linje med den hegemoniska manligheten² som finns i samhället kan männen bibehålla känslan av maskulinitet sitt yrke till trots.

Den tredje strategin/kategorin är att *sträva till administrativa positioner*. Strategin innebär att männen ser sitt nuvarande yrke och position som ett steg på vägen mot framtida yrken som är mer ekonomiskt givande, mer prestigefyllt och mer utmanande. Männen som använder sådana strategier identifierar sig inte med sitt nuvarande jobb men ser det samtidigt som nödvändigt för sitt framtida yrke. Genom att sträva efter administrativa positioner distanserar sig många män ifrån kvinnorna och samtidigt som det skapar en maskulin nisch för sig själva. Genom att nischa sig inom det sociala arbetet menar Kullberg (2006, s. 10) att männen inte får sin maskulinitet hotad eftersom de genom nischen gör sitt arbete till exklusivt, självständigt och fritt. På så vis skapas legitimitet för männen att vistas inom ett kvinnligt yrke (Williams 1995, s. 132f). Kullberg (2006, s. 79) pratar om push/utstötning- och pull/attraktionsfaktorer. Pushfaktorer är sådant som stöter bort männen från en viss typ av arbete medan pullfaktorer utgörs av sådant som lockar männen bort ifrån sitt nuvarande arbete. Den fjärde strategin/kategorin som Williams (1995, s. 139) tar upp är att *distansera sig ifrån yrket* och går ut på att männen inte alls identifierar sig med sin yrkesroll/arbete. Genom att, mer eller mindre, fördöma yrket och andra män inom det kan männen distansera sig ifrån arbetet och bibehålla en känsla av att de själva är annorlunda och bättre än övriga män som är anställda inom professionen. Även om detta alltså utgör strategier/kategoriseringar i relation

² Begreppet hegemonisk manlighet myntades av Raewyn Connel och representerar den renodlade formen av den manlighet som i samhället, för tillfället, anses vara normen. (Lindgren 2007, s. 121)

till män i kvinnodominerande yrken menar vi att det bör prövas mot om det också kan överföras till kvinnor i mansdominerande yrken.

4.2 Manliga Socialarbetare

Då socialt arbete har ansetts vara ett vårdande yrke har det uppfattats som ett icke-traditionellt yrke för män. Vidare är betydligt färre män än kvinnor verksamma inom socialt arbete samtidigt som majoriteten av alla socionomstudenter och brukare av sociala tjänster är kvinnor. Vilket också bidragit till att allmänheten upplever det som ett icke-traditionellt yrke för män (Christie, 2006, s. 391; Gillingham 2004, s. 83). Som följd menar Warde (2009, s. 116) att män inom socialt arbete står inför ett antal utmaningar. På grund av deras yrkesval riskerar de att bli avfärdade som feminina, misslyckade eller excentriker.

Christie (2006, s. 393f) finner i sin kvalitativa studie där respondenterna utgjordes av manliga socialarbetare att de upplevde spänningar mellan sin könsidentitet och sin professionella identitet. Vidare beskriver de sitt yrke som en typ av arbete män normalt sätt inte ägnar sig åt. Spänningarna mellan identiteterna kan kopplas till det Gillingham (2004, s. 83) skriver om att manliga socialarbetare kan uppleva en dissonans mellan deras personliga- och professionella identitet. Som följd menar både Gillingham och Christie att manliga socialarbetare tenderar att ta sig an olika strategier för att hantera den upplevda dissonansen vilket bekräftar Williams resonemang ovan.

Christie (2006, s. 394) finner i sin studie att vägran att identifiera sig med sin yrkesroll var som störst när de manliga socialarbetarna diskuterade sitt yrke med personer utanför jobbet. Männerna berättade att de upplever sin yrkesidentitet som socialt problematiskt och något som behöver rättfärdigas. En strategi för att möta problematiken var att istället för att rättfärdiga sitt yrke försöka byta samtalsämne, säga att de önskar de haft ett annat yrke eller genom att visa sig oengagerade inför sitt arbete. Kullberg (2006, s. 103f) nämner en liknande strategi som går ut på att männen talar om sitt yrke i mer allmänna termer. Männerna kan exempelvis säga att de jobbar inom arbetsmarknadssektorn eller med ekonomisk rådgivning.

Socionomyrkets bredd, med alla dess olika arbetsfält, gör att omgivningen inte uppfattar att männen arbetar inom ett "kvinnoyrke" och riskerar därför inte heller få sin manlighet ifrågasatt. En annan strategi för män inom socialt arbete är att söka sig till områden som ses som mer maskulina eller där det redan finns mycket män. Genom att arbeta inom sådana områden underlättar det för männen att tala om sitt val av yrke utan att deras maskulinitet riskerar att "komma till skada" (Kullberg 2006, s. 104). På samma sätt tenderar män inom

socialt arbete att söka sig till områden där de kan utöva makt och har därför en viss tendens att ta sig an chefspositioner (Gillingham 2004, s. 83).

4.3 Manliga sjuksköterskor

Carlsson och Bergknut (1988, s. 6) skriver att sjuksköterskeyrket av tradition ses som ett yrke för kvinnor men har sedan slutet av 1950-talet även ockuperats av män. Vid tiden för publikationen av deras rapport utgjorde männen enbart 5 procent³. Dufwa (2004, s. 39f) skriver att könstillhörighet är något som alltid gett upphov till skilda beteendemönster vid specifika historiska tidpunkter och i ett givet samhälle. Vissa av dessa mönster är mer varaktiga än andra och utifrån en längre tidsperiod vore det inte helt fel att hävda att omvårdnad/omsorg är något som alltid sysselsatt kvinnor.

Carlsson och Bergknut (1988, s. 6f) refererar till en studie där manliga gymnasister blev tillfrågade om deras attityder gentemot olika yrken. I den fann man att sjuksköterska ansågs vara ett opassande yrke för män eftersom det gick emot de traditionella könsrollerna. De tillfrågade tillskrev förvisso de människor som valde sjuksköterskeyrket egenskaper som god förmåga till ledarskap samt ett stort intresse för andra människor, men de tillskrevs också egenskaper som låga ambitioner och låg begåvning.

I ett samhälle som utmärks av hegemonisk maskulinitet skapas föreställningar om hur ”riktiga” män bör te sig. Dessa föreställningar kan i sin tur utvecklas till stereotyper som då påverkar de män som är/vill arbeta som sjuksköterskor (Dufwa 2004, s. 210). I enlighet med vad Carlsson och Bergknut inledningsvis nämner skriver Bradley (1993, s.24) att manliga sjuksköterskor, framförallt under 1900-talet när sjuksköterskeyrket i folks ögon började anses som en feminin profession, fått kämpa emot stereotyper. Som en lösning började de manliga sjuksköterskorna att avgränsa sig inom yrket för att på så vis skapa en roll för dem själva inom professionen. Exempelvis kunde männen specialisera sig i roller som medicinska skötare, assistenter till läkare och apotekare. De kunde även ägna sig åt så kallad heroisk medicinering och på så vis att de tog hand om blödningar och sår. Dufwa (2004, s. 207) menar att även om de flesta manliga sjuksköterskor går att finna inom ovan nämnda områden så finns det givetvis gott om män inom de ”traditionellt kvinnliga” delarna av sjuksköterskeyrket. Förklaringen till det menar han kan vara så enkel att männen söker sig till

³ Enligt statistiska centralbyrån (2010, s. 47) utgör männen 10.7% av alla yrkesverksamma sjuksköterkor. Det utgör förvisso en ökning på 5.7% men männen är fortfarande kraftigt underrepresenterade inom yrket.

områden där det redan finns män. Som följd får de ett ökat inflytande samt att utsattheten som uppstår av att vara den enda av sitt kön minskar.

4.4 Allmänt för kvinnor i mansdominerande yrken

Bradley (1993, s. 24) skriver att kvinnor som minoritet inom yrken ofta utsätts för stereotypisering på så vis att deras individuella karaktärsdrag förvrängs för att passa de generella åsikterna som finns om kvinnor. Stereotypiseringen komplicerar enligt Bergman (2010, s. 23) möjligheten för kvinnorna att visa annat än begränsade delar av sina förmågor. Då kvinnorna uppfattas vara anomalier och utgör minoriteter kommer deras färdigheter att granskas med misstanke. Trots att kvinnorna har gått igenom tester och prövningar för att nå en viss position/bli professionella så kommer de inte automatiskt anses ha förväntade kompetenser och måste därför bevisa att de är kapabla att klara av arbetet (Puwar 2004, s. 59). Det här i sin tur liknas med det Kanter (1993, s. 217) skriver att kvinnor i minoritet kan uppleva att de måste prestera bättre än andra för att ses som kompetenta och för att få fortsätta.

Genom att inte tillhöra den kroppsliga normen är kvinnorna, enligt Puwar (2004, s. 128ff), iögonfallande och ses som annorlunda vilket leder till att de utsätts för extra press och förväntningar. Då kvinnorna ”sticker ut” löper små misstag som de begår risken att lättare upptäckas samt förstoras vilket i sin tur leder till att de själva och deras kompetens kan bli ifrågasatta. Det här kan i sin tur kopplas till det Kanter (1993, s. 214ff) skriver om att kvinnorna, på grund av sin sociala tillhörighet, ses som representanter för sin kategori. Det de tar sig an och åstadkommer betraktas därmed som en måttstock för vad kvinnor klarar av.

Richman och vanDellen (2011, s. 495f) uppmärksammar olika strategier som kvinnor inom mansdominerade yrken tenderar att använda sig av för att minska hotet mot sin identitet. Något som tycks öka kvinnornas känsla av tillhörighet till yrket är kvinnliga förebilder. Förebilderna utgör ett stöd och demonstrerar att kvinnor kan vara framgångsrika i yrket. Framförallt sker det inom yrken där negativa könsstereotyper förekommer. En alternativ strategi de lyfter är att söka socialt stöd. Socialt stöd utgör en skyddande faktor som kan främja självkänsla i en miljö som kan utgöra ett hot mot kvinnornas identitet. Det sociala stödet kan skapa en känsla av tillhörighet och ger tillträde till personer som de kan vända sig till för stöd och vägledning.

Puwar (2004, s. 148) skriver att kvinnor inom en mansfär är under press att behålla sin femininitet samtidigt som de utför ett maskulint arbete. Det kan vara problematiskt eftersom maskulinitet definieras som motsatsen till femininitet vilket i sin tur kan bli svårt för kvinnorna att balansera. Eftersom femininitet anses utgöra den inre kärnan av deras könsidentitet riskerar de att klassas som egendomliga eller groteska om de inte förmår visa sin femininitet i den manliga omgivningen. Det medför att kvinnor, inom ett manligt yrke, inte rakt av kan kopiera männens stil eller härma deras beteende/uppförande eftersom de då kommer anklagas för att inte vara tillräckligt feminina. Samtidigt står kvinnorna inför kravet att inte heller vara för feminina eftersom det, enligt Puwar, kan leda till uppfattningen att de är hysteriska. Det här kan kopplas till det Bergman (2010) skriver om att det som kvinna i ett mansdominerat yrke är viktigt att förhålla sig på rätt sätt till de manliga kollegorna något som han beskriver som "redoing female gender".

Som inledningsvis nämndes i avsnittet om män i kvinnodominerande yrken skriver Jacobs (1993, s. 61) att kvinnor inte har ett lika stort tryck på sig som män att passa in i könsroller. Det här resonemanget utvecklas i det Williams (1989, s. 78) skriver om att femininitet är mer relaterad till hur man är som person än vad man ägnar sig åt. Kvinnors självidentitet och feminina identitet är något som utvecklas parallellt. Som följd kan könsidentiteten ses som mindre problematisk för flickor eftersom den, till skillnad från pojkar, är något som inte måste bevisas och uppnås. Williams menar att pojkar redan i en tidig ålder måste visa att de är maskulina genom att göra specifika saker. I förlängningen står därför könsidentiteten bland kvinnor som är verksamma inom mansdominerade områden inte inför ett lika stort hot som könsidentiteten hos män som är verksamma inom kvinnodominerade områden (Williams 1995, s. 17).

4.5 Kvinnliga Poliser

Enligt Morash och Haarr (2012, s. 4f) visar forskning på att det finns tendenser från allmänheten och vissa poliser att förknippa "effektivt" polisarbete med maskulina egenskaper såsom aggression, fara, våld, mod och risktagande. Vidare skriver Stenmark (2005, s.83) att jargongen inom polisen präglas av maskulinitet som tar sig uttryck i röstläge, samtalsämnen, ordval skämt såväl som kroppshållning och uniform. Många kvinnor försöker anpassa sitt sätt att vara efter vad de anser vara ett " normalt " beteende för sitt kön och inkorporera värden såsom bräcklighet, passivitet samt befinna sig i beroendeställning. Kvinnor som arbetar som poliser anpassar däremot sitt sätt att vara efter vad som anses maskulint och tar sig därmed an

de manliga koder som finns inom polisen (Morash & Haarr 2012). Samtidigt menar Åberg (2001, s. 135) att kvinnors förmodade förmåga till känslomässig lyhördhet kan leda till att kvinnor kan stereotypiseras av sina manliga kollegor. Det kan i sin tur orsaka problem för de kvinnliga poliserna. Problemen uppstår då de kvinnliga poliserna tillägnas uppgifter som de inte har fått utbildning för på premissen av att de är kvinnor. Kvinnliga poliser tvingas på så sätt in i en typisk kvinnlighet, något som de rimligen brutit mot genom sitt yrkesval.

Åberg (2001, s. 130f) skriver vidare att det inom polisen finns en intern könssegregering inom polisen. Kvinnliga poliser styrs in på specifika arbetsuppgifter inom yrket som i hög grad liknar de områden som polissystrar tidigare historiskt var verksamma inom, exempelvis arbete med informationsinsamling, skrivuppgifter, kvinnomisshandel och lägenhetsbråk med barn inblandade. Åse (2000, s. 87) skriver i likhet med Åberg att de kvinnliga poliserna kan komma att tilldelas ärenden utifrån en föreställning om kvinnors personliga egenskaper och fallenheter. Som följd får kvinnliga poliser ta sig an sådan brottslighet som är relaterad till den privata sfären och som därmed rör barn, familj och sexualitet. På så vis ges inte kvinnliga poliser identitetsbekräftelse i kärnan av vad som ses som traditionella polisuppgifter, det vill säga tjänsteingripanden där våld kan vara inblandat (Åberg 2001, s. 131).

Morash & Haarr (2012, s. 17) skriver att kvinnliga poliser ofta blir ifrågasatta inom organisationen och får höra nedsättande kommentarer om sitt arbete. De fel som de faktiskt begår förstoras och det är lätt att en kvinnlig polis brister generaliseras till alla kvinnliga poliser. En strategi Åberg (2001, s. 136f) nämner som kvinnor inom mansdominerande yrken använder sig av för att bevara sin självkänsla är att inte identifiera sig själva med kvinnor i allmänhet. På så vis behöver de inte ta till sig eller beröras av det kvinnoförakt som de kan komma att möta på sin arbetsplats vilket hjälper dem att upprätthålla en positiv självbild. Vidare skriver Åberg (2001, s. 142ff) om kvinnliga polisers identitetsgemenskap. Kvinnliga poliser vill kunna tala med kvinnliga kollegor om det privata på arbetet eftersom det inte är självklart att de kan diskutera allt med sina manliga kollegor. Det är framförallt inom vissa samtalsämnen, exempelvis privata relationer och hur det känns att bli åsidosatt när poliser kommenderas ut för att de anses fysiskt starka, som de behöver få stöd ifrån sina kvinnliga kollegor.

Som vi presenterade i problembakgrunden skriver Åse (2000, s. 70f) att eftersom de kvinnliga poliserna är kvinnor så kan de inte vara "riktiga" poliser men eftersom de är poliser kan de inte heller vara "riktiga" kvinnor. Samtidigt menar Åse att kvinnliga poliser har ett ansvar för

kvinnligheten inom organisationen. Därmed ansvarar de alltså för något som de både är men samtidigt varken kan eller bör vara. Vidare får de inte vara alltför kvinnliga eftersom kvinnligheten, om den blir alltför anmärkande eller uppenbar, kan ”skämma ut polisväsendet”.

4.6 Kvinnliga sjömän

Kajiser (2005, s. 136ff) skriver att kvinnor ombord på fartyg, oavsett befattning, lätt hamnar i kvinnliga könsroller vare sig de är medvetna om det eller inte. Vidare skriver Kajiser att kvinnor i minoritet eller i en avvikande position bedöms utifrån befintliga stereotyper och generaliseringar om kvinnor vilket pressar kvinnorna att anta på förhand bestämda roller. *Stereotypen* skapar ett utrymme att vara annorlunda inom en annars manlig organisation. Samtidigt är det ett utrymme som definieras åt dem och inte av dem själva. Inordningen i könsrollen utgör en bekräftelse på den förväntan av kvinnlighet som finns ombord.

Kajiser (2005, s. 147) menar, i enlighet med Kanter (1993), att en kvinna i en mansdominerad struktur blir betraktad som en symbol/representant för andra kvinnor och vad hon presterar ses som symboliskt för vad andra kvinnor kan åstadkomma. Som exempel nämner Kajiser:

”Om alla kvinnor vore lika bra sjömän som män, då skulle det ju finnas fler kvinnor till sjöss, men så är det ju inte, alltså måste den där i och för sig duktiga kvinnliga matrosen ha varit ett undantag” (Kajiser 2005, s. 147).

Citatet framhäver att när en kvinna presterar bra ses hon som unik men när hon presterar dåligt utgör hon istället en representant för det kvinnliga könet.

Intervjupersonerna i Kajisers studie uppgav att de som kvinnor fick sina kunskaper mer ifrågasatta och inte fick göra lika mycket misstag som sina manliga kollegor. Samtidigt anpassade de sig till det manliga normsystemet och gjorde dess krav till sina egna. Det ledde i sin tur till att deras eget tålamod med kvinnliga sjömän, som inte lärde sig fort nog eller som var ointresserade, minskade. Genom att vistas i en manlig miljö och därmed ta till sig manligheten/manliga normerna fanns risken att kvinnorna utplånade sin egen kvinnlighet. En strategi som en av informanterna uppgav var att hon på kvällarna kunde känna ett behov av att klä sig kvinnligt som en slags motvikt till att under arbetet ständigt gå omkring i overall och jeans (Kajiser 2005, s. 140ff).

4.7 Gemensamt för män och kvinnor i könsatypiska yrken

Puwar (2004, s. 8ff) skriver att det finns en koppling mellan ”kroppar” (bodies) och ”rum”, (space), som byggs upp, upprepas och ifrågasätts över tid. Som följd blir en viss typ av ”kroppar” den naturliga innehavaren av en specifik plats eller position medan andra inkräktar. Puwar kallar de här personerna, de vill säga de som inte tillhör normen, för ”space invaders”. ”Space invaders” får bära bördan av att utsättas för tvivel och att de alltför lätt anses sakna den önskade kompetensen.

Kauppinen-Toropainen och Lammi (1993, s. 100) menar att det finns en skillnad i hur miljön och arbetsklimatet på typiskt manliga respektive kvinnliga arbetsplatser ter sig. På arbetsplatser som ses som kvinnliga är klimatet mjukare. Män som befinner sig inom ett, för deras kön icke-traditionellt yrke, tenderar därför normalt att bemötas med uppmuntran och stöd. Det är något som hjälper männen att aklimatisera sig till den kvinnliga arbetsplatskulturen. På arbetsplatser som anses som traditionellt manliga, såsom polisyrket, finns inte denna grad av uppmuntran och stöd eftersom arbetskulturen där anses vara mer aggressiv och tävlingsinriktad.

Kanter (1993, s. 208f) skriver att på arbetsplatser där det ena könet utgör majoriteten av de anställda så är det de som kontrollerar gruppen och kulturen. De personer som tillhör minoriteten kallar Kanter för *tokens*. *Tokens* behandlas ofta som representanter för sin kategori och ses som symboler snarare än individer. På arbetsplatser där könsfördelningen mellan de anställda inte är lika stora slutar minoriteten att ses som *tokens* och ses istället enbart som en minoritet. Medlemmarna av minoriteten kan bilda grupper och påverka kulturen på arbetsplatsen.

Tokens kan aldrig riktigt ses som de är utan måste hela tiden kämpa mot stereotyper. Personens individuella karaktärsdrag blir ofta förvrängda så att de passar redan existerande generaliseringar om personens sociala grupptillhörighet. Sådana stereotypa antagelser, fördomar samt tillskrivelser av egenskaper kan leda till att personen/*token* tvingas in i begränsade och överdrivna roller. Istället för att kämpa emot sådan stereotypisk roll kan det många gånger vara lättare för en *token* att acceptera rollen. De skapar en bekväm och specifik plats, även om det innebär en begränsning av dess möjligheter att visa vad den går för. För en *token* kan dock iklädandet av en roll få personliga konsekvenser i form av en förvrängd självbild. (Kanter 1993, s. 215ff).

4.8 Sammanfattning

Sammantaget om det som nämnts i ovanstående avsnitt går det se att vara i minoritet inom ett yrke samt att avvika från normen om vad män respektive kvinnor traditionellt ska ägna sig åt kan vara problematiskt. Det verkar finnas en koppling mellan personers kön och vilken typ av arbete som anses lämpligt för dem. Detta bottnar i föreställningar som byggts upp, förstärkts och ifrågasatt över tid vilket gör män eller kvinnor mer eller mindre lämpade. För männen tycks arbete inom ett ”kvinnoyrke” kunna utgöra ett hot mot deras maskulina självbild. På samma sätt framgår det att ett ”mansyrke” kan utgöra en risk gentemot kvinnors, verksamma inom yrket, femininitet. Dock går det, i vår mening, att urskilja ett mönster inom kön och yrkeskategorierna samt en skillnad dem emellan. För männen inom de kvinnodominerade yrkena verkar det finnas ett större tryck på dem utifrån att leva upp till mansnormen och maskuliniteten i samhället. Något som orsakar problem när de ställs inför det faktum att de är verksamma inom vad som anses vara ett feminint yrke. Kvinnorna inom de manliga och mansdominerade yrkena förefaller istället uppleva ett större tryck inifrån organisationen att leva upp till kvinnliga ideal. Det kan vara problematiskt eftersom de inte heller får vara för feminina då de kan ses som olämpliga för yrket. Utifrån tycks dock inte själva yrket utgöra ett lika stort problem för kvinnorna som för männen då deras femininitet inte är lika kopplad till/påverkad av vad de ägnar sig åt. För att kringgå den problematik som kan uppstå använder sig både kvinnor och män av olika strategier för att minska hotet mot samt kompensera för sin maskulinitet respektive femininitet. Ett exempel kan vara att inte identifiera sig med kvinnor eller män överlag, att nischa sig inom sitt yrkesområde eller att distansera sig själv ifrån yrket.

5 Metod

I följande kapitel presenteras/redovisas de metoder och metodologiska överväganden som ligger till grund för utformandet och arbetet med denna studie. Inledningsvis följer en redogörelse för den forskningsstrategi vi använt oss av, arbetet med vår litteraturgenomgång samt vår förförståelse gällande ämnesområdet. Därefter följer en skildring av urvalsprocessen, en mer ingående beskrivning av hur arbetet med studien fortlöpt samt en beskrivning av vår databearbetning och analysmetod. Avslutningsvis diskuteras studiens validitet och reliabilitet samt vilka etiska överväganden vi gjort och tagit hänsyn till.

5.1 Forskningsstrategi

Kvalitativ forskningsmetod tillåter forskaren att komma närmare de människor och miljöer som är ämnade att undersökas och ger forskaren en mer rak kännedom om företeelsen som undersöks än kvantitativa metoder. Kvalitativa data ger svar på sådant som inte går att mäta och lägger sin tonvikt på ord snarare än tal. För många forskningsfrågor är kvalitativa metoder därmed det enda sättet att få kunskap om processer i samhället (Ahrne och Svensson 2011, s. 12-17; Bryman 2011, s. 340). Holme och Solvang (1997, s. 92) beskriver det som att forskare inom samhällsvetenskapen försöker passera det subjekt-objektförhållande som råder inom naturvetenskapen. Det innebär att forskaren måste förstå den undersöktes situation och se världen utifrån dennes perspektiv. Genom att se problemet inifrån försöker forskaren få en djupare och fullständigare förståelse för den företeelse som är i fokus. Med utgångspunkt i vad litteraturen säger om kvalitativa forskningsmetoder och att vårt syfte är att undersöka intervjupersonernas individuella utsagor och upplevelser om sin situation valde vi ett kvalitativt angreppssätt. Valet grundas också i synen på kausalitet. Brante (1997, s. 318ff) menar att kausalitet är nära förknippat med förståelse och förklaring och att konstatera en regelbundenhet mellan två faktorer utgör i sig ingen förklaring. Inom samhällsvetenskaperna, till skillnad från naturvetenskaperna där det är vanligt att använda sig av en monokausal sambandsförklaring, är det därför nödvändigt att använda sig av en ”mångkausalisk” sambandsförklaring. Det innebär att man går in under regelbundenhetens yta och, med andra metoder än statistiska, försöker analysera de komponenter som kan förklara och skapa förståelse för det fenomen vi intresserar oss för.

För att erhålla förståelse för likheter och skillnader och för att få svar på våra frågeställningar behövde vi ha en viss struktur på intervjun. Samtidigt fick den inte vara alltför styrd eftersom det var intervjupersonernas egna upplevelser och beskrivningar av problematiken som

behandlades. Valet föll på att använda oss av semistrukturerade intervjuer då de innehåller just denna grad av styrd öppenhet. Bryman (2011, s. 415) förklarar den semistrukturerade intervjun på så vis att forskaren använder sig av en intervjuguide bestående av specifika teman som ska beröras. Frågorna behöver inte nödvändigtvis komma i samma ordning som i intervjuguiden utan följdordningen är öppen för fri improvisation beroende på hur intervjun tar form. Intervjupersonen har även stor frihet att utforma svaren som denne själv vill. Det är också tillåtet för forskaren att frånga intervjuguiden och exempelvis ställa följdfrågor som anknyter till det intervjupersonen sagt vilket delvis kan leda in på nya teman.

5.2 Litteratursökning

Bryman (2011, s.112) skriver att en litteraturgenomgång av narrativt slag utgör ett medel för att kunna få en initial förståelse och bild av det område forskaren har för avsikt att undersöka. Inledningsvis började vi vår litteratursökning med att ganska brett och ospecificerat leta efter litteratur som skulle kunna vara relevant för vårt forskningsområde. Rienecker och Stray Jörgensen (2014, s. 138) beskriver detta som slumpmässig sökning; att man låter slumpen avgöra. Något de menar är lämpligt i den första fasen. Vidare skriver Bryman (2011, s. 113) att det genom att i det första steget noggrant gå igenom litteratur går att identifiera ett antal nyckelbegrepp som gör det möjligt att avgränsa det valda forskningsområdet. På så vis kan man sedan söka igenom olika elektroniska databaser för att finna publicerade verk som beskriver den forskning som redan finns på området.

Ganska snart fann vi, precis som Bryman säger, söktermer eller ord som gav specifika träffar på sådant vi var intresserade av. I det här skedet av litteraturgenomgången använde vi oss av sökmotorer såsom *Onesearch*, *PsycINFO*, *Social services abstracts* och *Academic search elite* vilka vi fick tillgång genom Linnéuniversitetets Universitetsbiblioteks hemsida. I vissa fall använde vi också *Googles* sökmotor. Vi använde sökord såsom *Men in non-traditional occupation*, *women in male dominated professions*, *men in social work*, *polis i Sverige*, *Sex Role in the work environment*, *male nurses*. I och med att vår kunskap om ämnet ökade i samband med den funna litteraturen kunde vi finna områden/ämnen som vi tidigare inte trott varit relevanta för vårt examensarbete. Det här är något som Bryman (2011, s. 112) härleder till att den narrativa litteraturgenomgången är av induktivt slag. Den möjliggör för forskaren att under genomgången av befintlig litteratur finna områden och teman som tidigare inte ansetts vara relevanta för forskningsområde/undersökning.

Efter att i ett inledande skede använt oss av ovan nämnda sökmotorer för att finna relevant litteratur, övergick vi sedan till det Rienecker och Stray Jörgensen (2014, s. 138) beskriver som kedjesökning. Kedjesökning innebär att relevant litteratur leder vidare till annan relevant litteratur och så vidare, vilket bildar en kedja. Vi använde oss av kedjesökning att på så vis vi granskade lämplig litteraturs referenslistor för att finna annan forskning som verkade intressant för vår studie. Kedjesökning var den metod vi fann som extra viktig för att få fram relevant litteratur kring kvinnliga poliser då vi hade svårt att finna ”peer-granskad” litteratur på detta ämne i ovan nämnda sökmotorer. Vi valde därför att leta efter publicerade examensarbeten kring ämnet i *Divas* sökmotor för att kunna få inblick i vad tidigare forskare använt för litteratur som kunde vara lämplig för vårt examensarbete. Kedjesökningen har, i vår mening, även bidragit till att vi i största möjliga mån kunnat undvika användningen av sekundärkällor. Bryman (2011, s. 121) skriver att sekundärkällor kan vara problematiska eftersom det finns risk för olika eller vilseledande tolkningar av originaltexten varpå det är bra, när det är möjligt, att återgå till originalkällan.

5.3 Förförståelse

Vi inte har någon större förförståelse om ämnet annat än det vi själva upplevt i form av skämt om manliga ”soctanter” och att som män vara i minoritet på våra praktikplatser. Men som samhällsvetenskapliga forskare har vi, som Ahrne och Svensson (2011, s. 10) skriver, alltid vissa förväntningar och föreställningar om de fenomen vi undersöker. Hur mycket vi än försöker distansera oss ifrån det vi studerar kvarstår faktum att vi som samhällsforskare själva utgör en del av det som undersöks, det vill säga samhället. Något som blir tydligt redan i valet av yrken att undersöka. Att valet föll på manliga socialsekreterare grundas givetvis i kopplingen till utbildning och de egna erfarenheterna som kort nämndes ovan. Valet att undersöka kvinnliga poliser kan inte kopplas till annat än en föreställning hos oss själva av att polisen traditionellt sätt varit ett yrke för män. Det får följden att kvinnorna kan ses som malplacerade samt att de är i minoritet och därför är i samma situation som de manliga socialsekreterarna.

5.4 Urval

Urvalet av undersökningsenheter är ingenting som får ske slumpmässigt eller tillfälligt utan ska göras utifrån systematiskt medvetet formulerade kriterier som är strategiskt och teoretiskt definierade (Holm och Solvang 1997, s. 101). Utifrån dessa kriterier har vi i vår studie tänkt använda oss av det som Bryman (2011, s. 434) kallar för ett målinriktat alternativt målstyrt

urval. Det målinriktade urvalet innebär att vi försöker skapa en överensstämmelse mellan syfte/frågeställningar och urvalet. Tanken är därmed att intervjua personer som besitter relevanta kunskaper och erfarenheter och därmed kan bidra med svar till våra frågeställningar. Våra förhoppningar har hela tiden varit att vårt urval kommer bestå av kvinnor och män som antas befinna sig i liknande situationer men i åtskilda och i vad som antas vara helt olika miljöer. Genom att använda ett sådant angreppssätt skapas en variation, skriver Svensson & Ahrne (2011, s. 24), som kan användas för att undersöka om skillnaderna i miljöerna bidrar till olika resultat. Däremot får inte resultatet samma säkerhet som om vi hade undersökt intervjupersoner/miljöer med större likhet.

Kontakt togs med manliga socialsekreterare i Oskarshamn, Kalmar, Emmaboda, Mörbylånga och Torsås. Det skedde antingen genom en direkt förfrågan eller genom att ta kontakt med enheten där de var verksamma, de fick information om studiens syfte samt ett informationsbrev mailat till dem. För att komma i kontakt med de kvinnliga poliserna användes däremot en annan strategi. Inledningsvis togs kontakt med informationsansvarig på Kalmar polisstation som i sin tur mailade ut en förfrågan om att ställa upp i vår studie, tillsammans med ett bifogat informationsbrev, till alla polisstationer inom Kalmar län. Genom de respondenter som, i det ursprungliga mailet, kunde tänka sig att ställa upp i studien kunde vi sedan använda oss av *snöbollsurval* för att få tag på resterande intervjupersoner. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2011, s. 43) beskriver *snöbollsurvalet* som så att personer som blivit intervjuade uppger namn på andra personer som skulle kunna vara relevanta för undersökningen. Poliserna som intervjuades var lokaliserade i Oskarshamn, Kalmar, Nybro och Kalmar län som helhet. Valet av orter att genomföra intervjuerna på var inte heller något som skedde slumpmässigt utan var målstyrt. Genom att finna intervjupersoner på större och mindre orter hade vi en tanke om att i det insamlade materialet eventuellt kunna se skillnader i att vara verksam inom dessa.

5.5 Tillvägagångssätt

I studiens begynnande skede formulerade vi ett ursprungligt syfte och frågeställningar som under arbetet med examensarbetet till viss del ändrat form. Därefter började vi söka efter sådan litteratur och forskning som tidigare gjorts om ämnet och därmed var relevant för vår egen studie. Efter att ha tagit del av den tidigare forskningen började vi utformandet av det teoretiska ramverk som vi ämnade utgöra grunden för framtida analyser av insamlad empiri.

De teorier och teoretiska begrepp vi valde att använda oss av var sådant som vi sett som framträdande i den tidigare forskning vi tagit del av under vår litteraturgenomgång.

Redan från start har vi haft en tanke om att i ett tidigt skede komma i kontakt med människor som besitter kunskap som var/är relevant för att kunna ge ett svar på våra frågeställningar. Vi började därför, efter utformningen av teorierna och de teoretiska begreppen, att arbeta fram ett informationsbrev (se bilaga 1) som skulle skickas ut till intervjupersonerna när vi fått kontakt med dessa. Informationsbrevet utformades som så att det gav information till intervjupersonerna om studiens syfte, etiska aspekter vi som forskare tagit/tar hänsyn till samt vilka rättigheter de som intervjuperson har och vilka skyldigheter som åligger oss.

Nästkommande arbetade vi parallellt med utformandet av intervjumanualen (se bilaga 2) och med att få kontakt med personer att intervjuas. Under arbetet med intervjumanualen diskuterade/resonerade vi oss fram till frågor som skulle kunna ge svar till våra frågeställningar och vårt syfte. Vid konstruktionen av frågorna tog vi även utgångspunkt i tidigare forskning för att få inspiration samt erhålla förståelse om vilka typer av frågor forskare innan oss använt sig av. För att komma i kontakt med intervjupersoner använde vi oss av två angreppssätt. De manliga socialsekreterarna kontaktades genom att vi ringde till deras arbetstelefon med en mer direkt förfrågan om de kunde tänka sig att delta i vår undersökning. Därefter skickades ovannämnda informationsbrev till deras mailadresser.

Kontakten med de kvinnliga poliserna skedde genom ett mailmassutskick, via Kalmarpolisens informationsansvarige, där kvinnliga poliser inom Kalmar län som kunde tänka sig att ställa upp på en intervju efterfrågades. I detta mail fanns även vårt informationsbrev bifogat.

Anledningen till detta förfarande är att anställda inom polisen inte har offentliga telefonnummer eller mailadresser. Även om de flesta kontakterna inom polisen knöts via massutskicket fick vi, som beskrevs i urvalsavsnittet, använda oss av snöbollsurval för att komma i kontakt med de sista intervjupersonerna. Totalt fick vi kontakt med nio intervjupersoner, fem manliga socialsekreterare och fyra kvinnliga poliser.

Intervjuer hölls därefter med respektive intervjuperson. Inför varje intervju, för att inga oklarheter skulle råda kring intervjuprocessen, säkerställde vi att intervjupersonerna tagit del av vårt informationsbrev och betonade återigen frivilligheten med att delta. Intervjuerna tog mellan 50 - 75 minuter. För att intervjun skulle ske på intervjupersonernas villkor skedde de där intervjupersonerna önskade, vilket alltid visade sig vara deras arbetsplats. Efter respektive intervju diskuterade/reflekterade vi kort om vad som tycktes ha framkommit under intervjun

för att på så sätt bära med oss detta till kommande intervjuer. Kort efter varje intervju transkriberades det inspelade materialet. Att transkriberingen skedde i samband med varje intervju var för att det slutet inte skulle utgöra en alltför tung börda samt för att vi då hade den nyss utförda intervjun färskt i minnet.

5.6 Databearbetning och analysmetod

I detta avsnitt presenteras en redogörelse för hur vi har arbetat med samt bearbetat det material som samlats in ifrån våra intervjupersoner. För att bearbeta och analysera den insamlade data har vi valt att använda oss av en tematisk analys. Braun och Clarke (2006, s. 86) beskriver den tematiska analysen som en metod där vi som forskare, i det insamlade datamaterialet, letar efter mönster i det intervjupersonerna uppgett. Forskare som använder tematisk analys måste göra vissa val gällande analysens tillvägagångssätt. Vi har valt att använda vad Braun och Clarke (2006, s. 84) kallar för en teoretisk tematisk analys. Det innebär ett deduktivt tillvägagångssätt där vi i den insamlade data försöker finna teman som ger svar till studiens, på förhand angivna syfte och frågeställningar. Ett annat val vi gjort, i enlighet med vad Braun och Clarke (2006, s. 84) skriver, är att vi sökt efter latent teman. Det innebär att vi inte i sökandet efter teman inte enbart jämfört vad de olika intervjupersonerna säger utan även försökte finna bakomliggande teman som ligger till grund till det intervjupersonerna uppgett. Braun och Clarke (2006, s. 86) skriver att dessa två överväganden ofta används av forskare som har en konstruktivistisk infallsvinkel på forskningsområdet. Något vi känner igen oss i då vi i vår studie använder oss av en social konstruktivistisk ansats.

I bearbetningen av det insamlade materialet och analysen har vi använt oss av de sex faser som Braun och Clarke (2006, s. 87) skriver är utmärkande för en väl genomförd tematisk analys. *Första fasen* går ut att vi som forskare bekantar oss med vårt insamlade material. Det här har skett genom att vi transkriberat samtliga nio inspelade intervjuer. Som Bryman (2011, s. 432) skriver har vi för att inte riskera att missa saker som inledningsvis inte verkar relevanta för ämnesområdet har vi valt att transkribera inspelningarna i sin helhet. Därefter har vi upprepade gånger valt att läsa igenom det transkriberade materialet för att på så sätt bekanta oss med vad som framkommit. *Fas två* innebär att vi kodar sådant i transkriberingarna som initialt verkar relevant. Det här har skett genom att vi färgmarkerat sådana citat som överensstämmer mellan de olika transkriberingarna. Som Bryman (2011, s. 431) skriver har vi varit noga med att citaten som valts ut bearbetats varsamt för innebörden vad om sagts inte ska förändras. I *tredje- och fjärde fasen* har vi gjort såsom Braun och Clarke

(2006, s. 87) förespråkar genom att söka efter och finna mönster i vårt färgkodade material som kan forma olika teman. Därefter har vi sedan sett över och granskat respektive tema. I *Fas fem* har vi sedan namngett och försökt specificera det specifika för vare enskilt tema. Den *sista fasen* är som Braun och Clarke (2006, s. 87) skriver den fas där forskaren sammanställer analysen på ett sådant sätt att den relaterar till studiens syfte och frågeställningar samt den tidigare forskning som presenterats. I denna fas har vi utifrån de teorier och teoretiska begrepp som presenterats försökt ge en förklaring och skapa förståelse kring resultatet som presenterats.

5.7 Validitet och Reliabilitet

Bryman (2011, s. 351f) diskuterar kring huruvida begreppen reliabilitet och validitet är relevanta för kvalitativa undersökningar. Mycket av den kritik som lyfts fram handlar om att validitet oftast rör sig om mätning, något som inte är av intresse för kvalitativa forskare. För att bemöta det här menar Bryman att man som kvalitativ forskare ändå ska behandla begreppen i dess ursprungliga form men inte lägga så stor vikt vid frågor som rör mätning. Kvale och Brinkmann (2014, s. 295) menar på samma sätt som Bryman att man inom kvalitativ forskning, istället för att förkasta dessa begrepp, får formulera om begreppen så att det blir relevanta för intervjuforskning.

Kvale och Brinkmann (2014, s. 295) menar att reliabilitet handlar om forskningsresultatens tillförlitlighet och struktur. Ofta dyker begreppet reliabilitet upp när frågan om huruvida det är möjligt för andra forskare att, vid andra tidpunkter, återskapa det presenterade resultatet. Bryman (2011, s. 352) uttrycker, till skillnad från Kvale och Brinkmann, att begreppet reliabilitet kan brytas ner i extern och intern reliabilitet.

Den externa reliabiliteten handlar om det som vi nämnt ovan, huruvida eller i vilken utsträckning det är möjligt att återskapa en undersökning. I vår studie har vi, för att ta hänsyn till ovanstående resonemang om reliabilitet, på flera sätt försökt skapa förutsättningar för andra forskare att kunna replikera denna studie. Först och främst bidrar det faktum att vår framarbetade intervjumanual finns bifogad i studien till att framtida forskare, om de så önskar, kan ställa exakt samma frågor vid en ny undersökning. På samma vis som det är möjligt för forskare och läsare att ta del av vår intervjumanual har vi, för att skapa reliabilitet, i vårt metodavsnitt noggrant redogjort för vårt förfarande och de olika turer som vår forskning tagit under skapandet av denna studie. Möjligheten för andra forskare att ta del av våra beslut och de vägval vi stått inför är något som ytterligare bidrar till vår studies reliabilitet. Detta för

att, om de så önskar, ges förutsättningarna att bedriva en ny studie på mer eller mindre samma sätt. Ett problem som Bryman (2011, s. 352) lyfter angående den externa reliabiliteten är svårigheten att faktiskt replikera resultatet. I och med att det är omöjligt att frysa en social miljö och de sociala betingelser som gäller vid en specifik studie kan ett resultat inte replikeras i ordets ursprungliga betydelse. Även om vi förstår det problem som Bryman lyfter tänker vi att det i en kvalitativ studie inte är resultatet i sig som bör/ska återskapas. Precis som han säger handlar det om människors subjektiva upplevelser/utsagor, något som därmed är föränderligt i tid och rum. Fokus borde därmed, i kvalitativ forskning, ligga på möjligheten att istället replikera själva undersökningens förfarande.

Intern reliabilitet handlar om huruvida personerna som ingår i ett forskarlag kommer överens om hur de ska tolka sina resultat (ibid., 352). Under vårt arbete med studiens empiri och i förlängningen empirins redogörelse och analys har vi förhållit oss till den interna reliabiliteten på så vis att allt material och alla analyser har processats tillsammans. Det har i sin tur lett till en enhällig tolkning av de insamlade data varpå intern reliabilitet i studien existerar.

Inom samhällsvetenskapen rör sig frågan om validitet kring huruvida en metod undersöker vad den har för avsikt att undersöka; återspeglar våra observationer verkligen de variabler och fenomen som intresserar oss (Kvale & Brinkman 2014, s. 296). I likhet med vad som skrevs om reliabilitet gör Bryman (2011, s. 352) en distinktion mellan intern och extern validitet.

Den externa validiteten rör frågan om i vilken utsträckning en studies resultat kan generaliseras till andra sociala miljöer och situationer (Bryman 2011, s. 352). I vår studie anser vi att vi gjort vad vi kunnat för att öka den externa validiteten. Kvale och Brinkmann (2014, s. 310) skriver att en vanlig invändning mot kvalitativ forsknings generaliserbarhet brukar vara att det finns för få intervjupersoner för att möjliggöra en generalisering av resultaten. Frågan vi ställer oss är då, hur många behöver vi som forskare intervju och i hur många olika miljöer? Ahrne och Svensson (2011, s. 30) skriver om att forskaren kan öka generaliserbarheten genom att studera mer än en miljö för att sedan jämföra resultaten. Med detta i åtanke har vi i sökandet av intervjupersoner haft för avsikt att intervju människor på olika arbetsplatser inom olika yrken och på åtskilda orter. På så vis undviker vi fällan som annars är en risk med fallstudier vilket enligt Bryman (2011, s. 352) är att det minskar möjligheten att generalisera. Eftersom de erfarenheter och upplevelser som intervjupersonerna återberättar är något som utvecklats i avskildhet från varandra riskerar de därmed inte att ha påverkats av att ha vistats i samma sociala miljö. Således är deras berättelser unika även om

det de återberättar liknar varandra. I och med det ökar även möjligheten att generalisera vårt resultat till andra situationer och miljöer.

Den interna validiteten åsyftar enligt Bryman (2011, s. 352) till att det finns en god överensstämmelse mellan vad forskaren observerat och de teoretiska idéer som denna utvecklats. Det innebär med andra ord att forskaren undersöker vad denne har för avsikt att undersöka (Kvale & Brinkmann 2014, s. 296). För att ta hänsyn till den interna validiteten lades stort fokus på formulerandet av vår intervjumanual. Vid framställningen av vilka frågor vi ville ställa till framtida intervjupersoner var vi noga med att de skulle återspegla samt kunna ge svar på vårt syfte och våra frågeställningar. När vi väl började med intervjuarbetet tog vi, efter de första intervjuerna, oss tid att reflektera över hur väl våra frågor faktiskt gav svar på sådant vi ville veta. På så vis blev det möjligt för oss att korrigera eller förtydliga intervjumanualen.

5.8 Etiska aspekter

Tradition samt/eller lagar har utformat etiska regler om forskarens skyldigheter gentemot samhället, vetenskapliga kollegor och försökspersoner. Även om forskningen i sig inte inrymmer några egna värderingar gällande huruvida de resultat som framkommit är moraliskt goda eller dåliga innebär det inte att den kan existera i ett ”moraliskt vakuum”. Forskaren kommer ställas ansvarig för de data som framkommit av studien och måste då kunna redogöra för hur denne fått fram, tolkat och presenterat sitt resultat (Carlsson 1990, s. 55). Bryman (2011, s. 131f) menar att de grundläggande etiska frågorna rör ämnen som: frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet för de personer som varit direkt involverade i forskningen.

De etiska frågorna ryms i fyra etiska principer: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet innebär att berörda parter ska informeras av forskaren om syftet med den aktuella undersökningen (Bryman 2011, s. 131f). Vi tog informationskravet i bejakande genom att vi flertalet gånger informerade intervjupersonerna om syftet med studien. Först och främst fick de ta del av syftet vid den inledande kontakten för att överhuvudtaget kunna avgöra om intervjupersonerna kunde tänka sig att ställa upp. Därefter fick intervjupersonerna återigen denna information genom att de fick ett informationsbrev (se bilaga 1) skickat till sig. Informationsbrevet beskrev mer utförligt vad studien går ut på, vad det skulle innebära att

ställa upp på en intervju samt vad som åligger oss som forskare. Avslutningsvis fick intervjupersonerna vid intervjuernas inledande skede återigen ta del av informationen.

Undersökningens syfte och frågeställningar kan endast besvaras genom att intervjupersonerna delar med sig av personlig information och erfarenhet. Därför ansåg vi att det var av största vikt att de redan från början informeras och var införstådda i att deltagandet var helt frivilligt. Något som skedde i samband med informationen om studiens syfte. Det här var något som vi som forskare verkligen betonade för att inga tvivel om saken skulle råda. I och med frivilligheten gjorde vi även klart att de när som helst hade möjlighet att avbryta sitt deltagande. På så vis anser vi att vi som forskare har tagit hänsyn till kravet om samtycke. *Samtyckeskravet* menar Ahrne och Svensson (2011, s. 65) utgör en etisk grundbult och innebär en ömsesidigt förtroende och att deltagandet i studien är garanterat frivilligt under hela forskningsprocessen.

Konfidentialitetskravet innebär att uppgifter om personerna som ingår i undersökningen ska behandlas med största möjliga konfidentialitet. Människor som lämnat uppgifter i förtroende har rätt att kräva att uppgifterna inte lämnas vidare till utomstående. Informationen måste även förvaras på ett sådant sätt att inga obehöriga kan få tillgång till dem (Bryman 2011, s. 64; Carlsson 1990, s. 57). För att förhålla oss till konfidentialitetskravet kommer intervjupersonerna i det publicerade materialet att aidentifieras så att det inte blir möjligt att spåra informationen i studien till specifika individer. Det blir möjligt genom att intervjupersonerna tilldelas fiktiva namn. Bryman (2011, 133f) skriver att användandet av fiktiva namn är en vanlig teknik inom kvalitativ forskning för att aidentifiera intervjupersonerna. Samtidigt menar han att användandet av fiktiva namn inte helt eliminerar möjligheten till identifikation. Detta tar vi hänsyn till genom att det i studien aldrig framgår vart varje enskild intervjuperson är verksam. I samband med att vi, för att öka generaliserbarheten i studien, har valt intervjupersoner på olika orter inom olika verksamheter sker, i vår mening, även en ökning av sekretessen. Detta genom den ökade svårigheten att identifiera vilka som ställt upp. Samtidigt uppstår ett problem i och med intervjupersonernas minoritetsstatus. Då vi i problembakgrunden konstaterar att grupperna är underrepresenterade inom sitt yrke finns risken att underskottet möjliggör för utomstående att spåra information till specifika individer trots att en aidentifiering skett.

Avslutningsvis innebär *nyttjandekravet* att de uppgifter som lämnats av enskilda personer endast får användas för forskningsändamål och därmed inte får utlånas för att användas icke-

vetenskapliga syften eller för kommersiellt bruk (Vetenskapsrådet 2002, s. 14). Precis som *nyttjandekravet* framhäver har den insamlade informationen endast använts till framställandet av denna studie. För att verkligen fastslå att så är fallet så kommer vi, såsom framgår av informationsbrevet, att radera det inspelade materialet samt förstöra transkriberingarna.

5.9 Arbetsfördelning

Majoriteten av vårt examensarbete har utformats tillsammans i samförstånd och vi har båda varit närvarande vid samtliga tillfällen då arbetet med uppsatsen fortskridit. På så vis är det omöjligt att kreditera delar av arbetet och arbetsbördan till en viss person. Den här typen av arbetsmetod är något som möjliggjort för diskussion och dialog kring det material som förts in i uppsatsen. De få gånger som vi varit oeniga gällande hur materialet skulle tolkas har dialogen oss emellan bidragit till att samförstånd kunde nås. Det enda arbete som utförts åtskilt ifrån varandra är vid de tillfällen då vi transkriberat det inspelade intervjumaterialet.

6 Presentation och Analys

I detta kapitel presenterar vi de resultat vi fått fram under intervjuerna samt de analyser som bygger på resultatet. Precis som de teorier och teoretiska begrepp vi valt att använda som analytiska redskap är presentationen indelad i tre huvudkategorier: samhällsnivå, gruppnivå och individnivå. Detta för att det är nivåer som genomgående har diskuterats av oss och intervjupersonerna. Huvudkategorierna består av samt förklaras av de underteman som presenteras. Antalet underteman grundar sig i den mängd empiri som våra intervjuer genererat och varierar därför mellan huvudkategorierna. Resultatet som presenteras bygger på material som samlats in från alla nio intervjupersoner. Inledningsvis följer en kort presentation av intervjupersonerna.

6.1 Presentation av intervjupersoner

Av de intervjuade männen är fyra verksamma som socialsekreterare medan den femte tidigare arbetat som socialsekreterare, han är dock fortfarande verksam inom socialt arbete. De har varit verksamma inom socialt arbete 4-27år. Av de kvinnliga poliserna har alla varit verksamma i yttre tjänst. Nu arbetar dock två som relations- och barnutredare, en är verksam som utredare av grov brottslighet och en är fortfarande aktiv i yttre tjänst. De har jobbat inom polisen i 5-9år. Alla namn som framkommer i kapitlet är fiktiva.

6.2 Samhällsnivå

I följande avsnitt presenteras teman som beskriver och redogör för vad det på ett samhälleligt plan innebär att som man respektive kvinna arbetar inom ett könsatypiskt yrke. Resultaten antyder att det skett en förändring i samhället på en samhällsnivå. Intervjupersonerna som i det här avsnittet ses som medborgare upplever en samhällsutveckling där stereotyper inte tar lika stor plats. Vidare ser de samhället som mer genusmedvetet, något de själva och deras yrke bidragit till.

6.2.1 Skiftet till det bättre

Williams (1989) menar att män och kvinnor utifrån sitt kön ses som lämpliga eller olämpliga för vissa typer av arbeten. Likaså menar Puwar (2004) att det finns en koppling mellan kroppar (bodies) och rum (space). Koppling menar hon, i en socialkonstruktivistisk anda, skapas över tiden, upprepas och ifrågasätts. Det får till följd att vissa kroppar ses som den naturliga innehavaren av en specifik plats eller position medan andra ses som inkräktare. Det här är inte något som vi har sett i vår empiri. Till skillnad ifrån vad Williams och Puwar skriver upplever intervjupersonerna i vår studie att samhället har blivit mer jämställt.

Föreställningar om vad män och kvinnor ska arbeta med och ägna sig åt har suddats ut eller åtminstone blivit vagare. En uppfattning som återspeglades av majoriteten av intervjupersonerna men som inte heller ifrågasattes av övriga. Intervjupersonerna menar att det var en större skillnad förr mellan män och kvinnor men att det under de senaste årtiondena skett en tydlig förändring gällande föreställningen om hur män och kvinnor ska vara. Något som har uppnåtts genom att man under lång tid strävat mot ett jämställt samhälle fritt från könsroller och normer. Män behöver inte längre vara tuffa eller den som försörjer familjen och kvinnor förväntas inte heller vara den som sköter hemmet och lagar all mat. Något som också märks inom polisen då kvinnors polisuniform inte längre skiljer sig ifrån männens på så vis att kvinnor inte ska använda kjol, strumpbyxor och höga stövlar. En av de manliga socialsekreterarna uttrycker följande:

Alltså när jag växte upp var det mer försörjaren och tuffingen. Mansrollen var ju det här att köra motorcykel och vara en lite häftig kille ja, lite muskler, det här traditionella då. Men idag så har det ju utvecklats en annan bild vid sidan om. [...] När vi började kämpa för jämlikhet och såna här saker. [...]man vill ha förändringar i samhället, en sån förändring var ju det här med mansroller och kvinnoroller att det inte skulle vara så stereotypa.[...] Men jag har fått för mig att det skett en förändring till det bättre. (Per)

Liknande uttrycks hos en av de kvinnliga poliserna:

Finns det en sån syn i överhuvudtaget, hur en kvinna ska vara? Nej asså det måste ju ha suddats ut. Jag menar på 50- och 60 talet måste de ju liksom, då var det ju verkligen tydligt men över 70-talet och framåt så har det ju suddats ut så jag tycker inte det finns några såna. [...] Kvinnor förväntas ju inte stå där vid spisen liksom. [...] Det är nog för många strävar efter att det ska vara ett jämlikt samhälle, en positiv sak i utvecklingen. (Lena)

I och med att föreställningarna om hur män och kvinnor ska vara suddats ut/blivit vagare har också föreställningarna om vilka arbeten som anses lämpliga för respektive kön försvunnit. Likväl som att alltfler pappor tar ut föräldraledighet och hjälper till i hemmet så finns det exempelvis kvinnor som arbetar i bilverkstäder:

Jag tror att det sker en gradvisförändring till det positiva, till ett mer jämställt samhälle. Man ser att det går åt rätt håll, det gör man ju. [...] man kan ju se bilverkstäder där det jobbar en kvinna. [...]Men jag tror att samhället har förändrats på det sättet, en kvinna kan lika gärna som en man och visse versa. (Tomas)

Essensen av det intervjupersonerna uppger kan kopplas till teorierna/de teoretiska begreppen stereotyper och genus. Bradley (2013) och Hirdman (2001) skriver att genus omfattar allt i samhället och handlar därför om mer än bara kroppar. Föreställningar om vem som är man och kvinna, vad som är manligt respektive kvinnligt samt vad män och kvinnor ska ägna sig

åt är något som genomsyrar världen. Med detta sagt är det lätt att tolka det intervjupersonerna uppger om att samhället har förändrats på så vis att det inte finns lika tydliga föreställningar om vad som anses som manligt och kvinnligt. Det intervjupersonerna återberättar kan spegla att samhället numera är mer genusmedvetet. Genom att människor de senaste årtionden aktivt arbetat för ett jämställt samhälle har den sociala konstruktionen om manligt och kvinnligt ifrågasatts samt omarbetats. Som Bradley (2013) skriver är den något som förändras och varierar i förhållande till tiden, platsen och kulturen. Som följd skapas även större och bättre förutsättningar för de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna att utbilda sig till och arbeta inom ett yrke som tidigare uppfattats ha gått emot normen för vad män och kvinnor ska arbeta med. Det här får även effekten att stereotypen av en man eller kvinna förändras. Myers (2010) beskriver stereotyper som en generalisering av en social grupp där alla medlemmar tillskrivs samma egenskaper. Vidare menar Kessler och McKenna (1985) att stereotypen nödvändningsvis inte bygger på fakta. Därmed är stereotypen av män och kvinnor, i vår mening, antagligen inte något som försvunnit utan bara förändrats. Ser man till vad de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna säger om att män är lika lämpade som kvinnor, och vice versa, för en viss typ av arbete är det möjligt att förstå det utifrån Goffmans rollteori. Goffman (1990) skriver att när personer kliver in i en viss roll försöker den införliva det i samhället godkända förväntningar på hur rollen ska vara. Dessa förväntningar måste samtidigt anpassas till individens kön, ålder, klass eller status. Att män respektive kvinnor är lika lämpade för en viss typ av arbete tyder på att deras kön, som utgör en del av individens personliga fasad eftersom det är starkt förknippat med vem denne är, inte längre utgör en relevant faktor för att de ska kunna leverera vad Goffman (1990) skulle kalla en trovärdig rollprestation.

6.2.2 Hönan eller ägget

Som framgick i föregående avsnitt verkar det ha skett en förändring på samhällsnivå. Vidare förde vi resonemang kring hur denna förändring kan ha skett. Det resultat som presenteras i detta avsnitt utgör exempel/förklaringar till hur inarbetade manifestationer om män och kvinnor har suddats ut. Precis som Puwar (2004) skriver, och som även nämndes i föregående avsnitt, är föreställningarna om kroppar och utrymme något som byggs upp, upprepas och ifrågasätts över tid. Genom att fokusera på värdegrund, genus och jämlikhet menar intervjupersonerna att deras utbildning till respektive yrke har varit i framkant med att bryta ner de föreställningar om kroppar samt om män och kvinnor som finns i samhället. En av de manliga socialsekreterarna uppger följande:

Det är så att många här är socionomer, man har läst genus och haft diskussionerna så det där som sitter i väggarna och de, dom personerna är inte kvar. Jag är glad att det någonstans har tagit. [...] Jag tycker att man inom det sociala arbetet, i alla fall på myndighetsnivå eller där jag varit innan har varit väldigt långt fram i genustänket. Det har fått genomslagskraft. (Tomas)

Vidare uttrycker en av de kvinnliga poliserna:

Men under utbildningen så var det ju väldigt fokuserat på det här med värdegrund och jämlikhet man pratade ju väldigt mycket om det. (Lotta)

Även som enskilda individer tycks intervjupersonerna vara med och ifrågasätta samt förändra föreställningarna om manligt och kvinnligt som existerat/existerar på en samhällsnivå. Detta sker då många av intervjupersonerna lyfter fram att det inte är i egenskap av man eller kvinna som de kan tillföra något till det sociala arbetet eller polisyrket. Istället är det vad de kan tillföra som individer genom personliga erfarenheter och egenskaper som är av vikt. En av de kvinnliga poliserna berättar:

Jag tror ju dom som fått erfara mest bidrar med mest. Sen om du är tjejer eller kille, när du gått igenom väldigt mycket vet du vad människor står inför och då kan ju en kille göra lika mycket som en tjej liksom men jag tror inte du har en större empati förmåga bara för du är tjej eller kille utan det handlar nog om livserfarenhet, [hur man är som person?] Ja det tror jag. (Petra)

Samma sak uttrycks från en av de manliga socialsekreterarna:

Mer som person då, att jag kände att jag hade något att ge som person, inte att jag var man eller kvinna. [...] Jag har ändå känt på hur det är i att vara i ett utanförskap kan man säga och känner igen den känslan när personerna kommer hit och befinner sig i det läget. (Per)

Gällande skapandet av genus menar Bradley (2013) att det är något som föresegrår på samhällsnivå, grupp- och individnivå. Precis som ur ett socialkonstruktivsikt perspektiv påverkas individer av de föreställningar/konstruktioner som finns på en samhällsnivå. Samtidigt är det individerna, som Bradley (2013) skriver, på individ- och gruppnivå som är med och formar vilka föreställningar och genusstrukturer som opererar i samhället. Det intervjupersonerna säger kan därför förstås ha bidragit till den förändring som tycks ha skett och sker i samhället. Eftersom denna process kan förstås som ett växelspel är det svårt att se var förändringen börjat. Klart är i alla fall att intervjupersonerna genom att se sig själva som individer med individuella egenskaper och kunskaper samt att respektive utbildning lagt fokus på jämställdhet och genusmedvetenhet bidragit till att föreställningar och manifestationer som existerar på samhällsnivå har ifrågasatts samt förändrats. Då denna studie har haft en socialkonstruktivistisk ansats måste det framhåvas att den jämställdhet på samhällsnivå som

intervjupersonerna talar om utgör just deras sociala verklighet. Därmed speglar inte nödvändigtvis det som uppges hur andra människor inom andra yrkesgrupper eller ens inom deras eget yrke upplever klimatet i samhället eller vilka förväntningar som kan ligga på män och kvinnor.

6.3 Gruppnivå

I föregående avsnitt presenterades teman där intervjupersonerna sågs som medborgare och i följande teman kommer de ses som medborgare som tillhör en viss yrkeskategori. De underteman som presenteras redogör för hur intervjupersonerna stereotypiseras inom respektive verksamhet och hur det påverkar det arbete de manliga socialsekreterarna och kvinnliga poliserna tilldelas och utför. Det behandlar även vilket bemötande, kopplat till yrke och kön, de manliga socialsekreterarna och kvinnliga poliserna får utanför organisationerna.

6.3.1 Arbetsfördelning utefter kön

Williams (1995) skriver om att män inom kvinnodominerande yrken behandlas annorlunda ifrån sina kvinnliga kollegor genom att de får ta sig an arbetsuppgifter som identifieras som maskulina. Vidare skriver Kanter (1993) om att tokens pressas in i stereotyper på så vis att de tvingas in i redan existerande generaliseringar om dennes sociala grupptillhörighet. Mot denna bakgrund har vi i vårt resultat kunnat se tendenser av det som Williams och Kanter beskriver. Av de manliga socialsekreterare som deltog i studien uppgav samtliga att det upplevt förväntningar på sig själva relaterade till sin könstillhörighet. Hos majoriteten av de manliga socialsekreterarna var dessa förväntningar relaterade till deras fysiska förmåga som män. I det dagliga arbetet, exempelvis vid hembesök, eller när det uppstår tuffa eller hätska situationer är männen de som förväntas ta itu med situationen. En av de manliga socialsekreterarna menar att:

Rent konkret så när man jobbar på en socialtjänst så möter man ju många knäppa människor, nej men psykiskt dåliga människor och det har hänt mer än en gång att man varit efterfrågad bara för man är stor, för jag är både lång och kraftig. Jag har följt med hem några gånger när det varit att kvinnor varit osäkra. (Kent)

Vidare uppgav en del av de manliga socialsekreterarna att de, ifrån arbetsplatsen, upplevt eller fortfarande upplever förväntningar kopplade till vad som kan ses som ett manligt sätt att vara eller utifrån vilka egenskaper de förväntas besitta. Något de menar kan vara avgörande för vilka ärenden de tilldelas. En av de manliga socialsekreterarna uttryckte sig som följer:

Jag har nog fått en roll som att jag ska vara den här hårda tydliga med de här strulputtarna. Man ska vara fyrkantig eller så. Jag är nog jävligt tydlig. Kanske är för att jag är man. [...] Det är ju en förväntning att man ska vara lite tydlig. (Kalle)

Vidare kunde vi i resultatet hos de manliga socialsekreterarna se att de på tidigare arbetsplatser inom sociala arbetet upplevt förväntningar på sig att klara av arbetsuppgifter som faller utanför ramarna för vad som kan ses som socialt arbete. Männerna menade att de i egenskap av män förväntades klara av samt utföra praktiskt arbete såsom vaktmästarjobb. En av de manliga socialsekreterarna specificerar det på följande vis:

Nämen det är väl bara det här typiska när man jobbar i en gruppbostad eller såhär, att man har de här typiska... När du jobbar dygnet idag, skulle vi behöva få det här lagat, och gräset skulle klippas... De vet ju inte hur man startar gräsklipparen. Typ så. De bitarna. Bara för att man är man förväntar de sig att man kan hantera en skruvmejsel. (Tomas)

Tendenserna att som token pressas in i existerande generaliseringar om sin sociala kategoris tillhörighet (Kanter 1993) var något som också kunde ses hos de kvinnliga intervjupersonerna. Hälften av de kvinnliga poliserna som deltog i studien uppgav att de, i egenskap av kvinnor, fått ta sig an arbetsuppgifter med koppling till barn, kvinnor och relationer. Det eftersom de i egenskap av kvinnor förväntas ha en mjukare framtoning, vara mer igenkännande och empatiska än sina manliga kollegor. Egenskaper som de menar antas lämpa sig i den typen av arbetsuppgifter. Något som de menar också leder till att de får stå tillbaka i vissa situationer där det hettar till då de i egenskap av kvinnor inte förväntas vara kapabla att reda ut situationen. Det här kan kopplas till det Åberg (2001) och Åse (2000) skriver om att kvinnliga poliser stereotypiseras. De förväntas ha en större känslomässig lyhördhet och därmed få ta sig an arbetsuppgifter relaterade till kvinnomisshandel och lägenhetsbråk med barn inblandade. De kvinnliga poliserna tilldelas därmed ärenden utifrån föreställningar om kvinnors egenskaper och fallenheter. En av de kvinnliga poliserna uppger att:

Folk förväntar sig nog att man ska vara förstående, lyssnande, sympatisk å lojal amen hjälpande stöttande liksom. Det är mycket de här mjuka frågorna som jag tror kvinnorna står för, inte det här tuffa hårda. [...] All form av relationsbrott får tjejen ta, aggressiva situationer och stökiga miljöer- killarna är lite mer på tå där och tycker det är lite roligare också, adrenalinet å det här. Slåss å de, vi tjejer tycker inte det är så roligt, vi ger oss inte gärna in i det där. (Maria)

Lippmann (1997) skriver att människor i dagens samhälle inte har tid eller möjlighet att lära känna varandra på djupet utan noterar istället framstående drag hos personer och fyller sedan i resten utifrån våra egna föreställningar/stereotyper. Att de manliga socialsekreterarna och de

kvinnliga poliserna får ta sig an specifika uppgifter baserade på deras könstillhörighet grundar sig därmed i en föreställning om att de som män eller kvinnor skulle ha specifika förutsättningar och egenskaper lämpade för en viss situation. Det här kan förstås utifrån det Kessler och McKenna (1985) skriver om att stereotyper inte enbart är generaliserande utan även värderande. De egenskaper som tillskrivs en person anses vara bättre eller sämre beroende på i vilken situation de ska tillämpas. Vidare kan förståelse till varför de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna får ta sig an könsstereotypa arbetsuppgifter erhållas av Pickering (2001) resonemang om stereotyper. Han menar att man för att få förståelse för en viss stereotyp behöver söka den specifika stereotypens rötter. Exempelvis skriver Åberg (2001) att kvinnliga poliser får ta sig an specifika arbetsuppgifter som kan liknas vid de områden som polissystrar historiskt sett varit verksamma inom. Något som med Pickering (2001) i åtanke åtminstone förklarar varför de kvinnliga poliserna fortfarande verkar tilldelas dessa arbetsuppgifter.

6.3.2 Könstillhörighetens bidrag till arbetet

Utöver att ifråga arbetsplatsen tillskrivas en roll eller arbetsuppgifter utifrån förväntningar på ens kön kunde både de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna uppleva att de i vissa situationer i sitt arbete hade bättre förutsättningar än sina kollegor av motsatt kön. Det intervjupersonerna berättar kan tolkas som så att det inte är de själva som anser sig bättre lämpade i vissa situationer. Istället är det personen/personerna de möter som tillskriver de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna egenskaper relaterade till deras könstillhörighet. Det här är inget som har framkommit under vår litteraturgenomgång men måste ändå ses som intressant att lyftas fram eftersom det är ett framstående tema i det insamlade intervjumaterialet. Samtidigt går det att se en tydlig koppling mellan temat och spegeljaget vars betydelse poängteras av Cooley (1983). Hos en del av de manliga socialsekreterarna är det framförallt i mötet med andra män som de upplever att de har en fördel i arbetet jämfört med sina kvinnliga kollegor. Framförallt tycks det handla om att manliga brukare känner igen sig själva i och kan relatera till den manliga socialsekreteraren. Ett exempel som lyfts fram är samarbetsamtal mellan två föräldrar då den manliga föräldern kan känna sig utsatt om mötet sker tillsammans med enbart kvinnliga socialsekreterare. Vidare kan mötet mellan en manlig socialsekreterare och en manlig brukare skapa förtroende och en god relation mellan socialsekreterare och brukare. En av de manliga socialsekreterarna uttrycker det såhär:

Pappor kommer hit: ”Skönt med en man, jag har bara mött kärringar här och du vet hur dom är”. Kommer man till socialtjänsten så är man ju väldigt utsatt som människa och det kräver att man har någon slags företroende för och relation mellan klient och socialarbetare. Jag har nog mycket gratis då när jag träffar män här, det tycker jag känns jättetydligt och även om man pratar med ungdomar som jag jobbade med innan som när jag hade killar som bara mött kvinnor i hela sitt liv ungefär så är det många gånger som man märker att det finns en jättestor poäng att vara man, absolut. (Kent)

Av de kvinnliga poliserna som intervjuades uppgav samtliga att de, i enlighet med vad de manliga socialsekreterarna berättade, i vissa situationer har fördelar av att vara kvinna. De kvinnliga polisernas könstillhörighet förefaller, precis som för de manliga socialsekreterarna, möjliggöra för kvinnliga brottsoffer de möter i sitt arbete att relatera till dem och känna ett större stöd. Ytterligare en stor fördel verkar de kvinnliga poliserna ha när de i arbetet möter män, stökiga och/eller berusade. Det faktum att de är kvinnor har en lugnande effekt på männen. En egenskap de menar skiljer sig ifrån sina manliga kollegor. En av de kvinnliga poliserna uttrycker följande:

Man har ju en fördel i många situationer att vara just kvinna. [...]Män som är ganska arga eller hetsiga, om det då kommer två manliga poliser är det lätt att det blir taggarna utåt och tuppfäktning. Men kommer det en kvinna och är de i någorlunda sinnesfulla bruk så lugnar de ofta ner sig och blir lite roligare liksom och vill gärna prata med kvinnan. (Petra)

Vidare förefaller det både hos de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna finnas för- och/eller nackdelar av att vara man eller kvinna i mötet med människor ifrån andra kulturer. Könstillhörigheten verkar i det här fallet både kunna möjliggöra samt försvåra mötet med brukare. En av de manliga socialsekreterarna berättar:

Har det varit familjer med en invandrarbakgrund så kan det bli, att vissa kanske har en annorlunda syn på det här med manligt och kvinnligt. Då kan det bli lite [...] mannen kanske inte har, vilket man tycker att de bör ha men det är kanske så, samma respekt eller så för en eller flera kvinnliga socialsekreterare [...], att mannen då kanske i såna fall mer pratar med den manliga socialsekreteraren. (Ragnar)

Liknande uppges även från en av de kvinnliga poliserna:

Sen är det vissa typer av ärenden, mycket i andra religioner å sådär, så vill de inte prata med män kanske, men det kan vara tvärtom också, att mannen inte vill prata med kvinnan man är inte värd någonting, de kollar inte åt en. (Maria)

Gällande det intervjupersonerna uppges om att de i mötet med människor ifrån andra kulturer har lättare eller svårare att interagera visar tydligt hur stereotyper och genus utgörs av sociala konstruktioner. Gergen (1985) skriver att historiska och kulturella faktorer påverkar hur

människor uppfattar världen runt omkring dem. Något som blir tydligt när intervjupersonerna återberättar att det faktum att det är män eller kvinnor helt avgör om mötet med en annan människa blir möjligt. I möten där kulturen inte har en framträdande roll tycks inte dessa sociala konstruktioner utgöra en lika viktig faktor. Trots det kan det ses som tydligt att stereotyper om manligt och kvinnligt i mötet mellan socialsekreterare/polis och brukare har en roll att spela. Precis som Hirdman (1988) skriver utgörs genus av tankefigurer kring män och kvinnor vilket skapar föreställningar om manligt och kvinnligt samtidigt som de delar upp män och kvinnor i två kategorier. I det intervjupersonerna återberättar går det att urskilja att människorna de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna möter gör en distinktion mellan män och kvinnor, manligt och kvinnligt. Som följd tillskrivs de kvinnliga poliserna egenskaper utifrån stereotyper om vad som är kvinnligt. De manliga socialsekreterarna utsätts för samma sak då de, i egenskap av män, ifrån sina manliga klienter förväntas ha större förståelse och inblick i deras situation. I och med att det rimligt att anta att brukarna utöver att se dem som socialsekreterare och polis även ser dem som män och kvinnor. Spegeljaget enligt Löglund (2014) menar att människors självuppfattning är något som skapas som en reflektion av hur vi tror/uppfattar att människor runt omkring ser oss. En persons självuppfattning bygger på så vis på hur han eller hon tror att andra uppfattar honom eller henne. Det här skulle, om behovet finns, kunna hjälpa de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna att bibehålla känsla av maskulinitet/femininitet inom ett yrke som åtminstone inom den tidigare forskningen klassas som kvinnligt respektive manligt.

6.3.3 Den manliga megafonen och den kvinnliga munkaveln – mötet med organisationen

I följande tema framgår det att de manliga socialsekreterarna som män inom ett kvinnodominerat yrke tillåts och förväntas att ta mer plats än sina kvinnliga kollegor. Inom polisyrket där de kvinnliga poliserna fortfarande utgör en minoritet, om än liten, förefaller det motsatta förhållandet råda. Kvinnorna tycks, på den mansdominerande arbetsplatsen, avkrävas att inlemmas på så vis att de har svårare att göra sina röster hörda. Att vara man eller kvinna inom ett atypiskt yrke verkar därför vara avgörande för hurvida det är tillåtet att sticka ut ifrån mängden eller ej. Det här är ett mönster som går igen i tidigare forskning. Kauppinen-Toropainen och Lammi (1993) menar att det finns en skillnad i hur miljö och arbetsklimat på typiskt manliga respektive kvinnliga arbetsplatser ser ut. På kvinnliga arbetsplatser är klimatet mjukare och männen förefaller därför bemötas med uppmuntran och stöd till skillnad ifrån kvinnorna på traditionellt manliga arbetsplatser som har ett hårdare och aggressivare arbetsklimat. Majoriteten av de manliga socialsekreterarna som deltog i studien

angav att de upplevt/upplever att de i egenskap av män tillåts att ta större utrymme och får vara mer i centrum. Att vara man inom socialt arbete innebär att man sticker ut. Men trots deras position som minoritet menade de manliga socialsekreterarna att deras åsikter väger tyngre och att de i många fall hade mer att säga till om än sina kvinnliga medarbetare. En av de manliga socialsekreterarna beskriver det som så:

Kvinnor är så jäkla tacksamma för att det finns en man på arbetsplatsen så ibland blir man lite extra omhulad och det kan nästan vara lite besvärade. Speciellt av chefen, när man öppnar munnen ber de att de andra ska vara tysta så jag får prata. Det är väl bra men samtidigt kan det ju vara lite jobbigt för jag klarar nog att föra fram mina åsikter utan att bli uppmuntrad till det. (Kent)

Till skillnad ifrån vad de manliga socialsekreterarna uppgav och i enlighet med vad Morash och Haar (2012) skriver om att kvinnliga poliser ofta blir ifrågasatta inom organisationen uppgav de kvinnliga poliserna att de på sin arbetsplats upplevt/upplever att de, i egenskap av kvinnor, inte blir lyssnade på. Det här kan liknas med det Kaijser (2005) skriver om att kvinnorna i hennes studie upplevde att de fick sina kunskaper mer ifrågasatta än sina manliga kollegor. Puwar (2004) förklarar det här fenomenet med att personer som inte tillhör normen, så kallade ”space invaders”, utsätts för tvivel. Samtidigt menar de kvinnliga poliserna i vår studie att det är ett förhållande som tycks ändras i takt med att fler kvinnor kommer in i yrket. Det går i samspel med det Kanter (1993) skriver om att allt eftersom förhållandet som minoritet minskar så ökar gruppens inflytande. En av de kvinnliga poliserna berättar:

Man fick kanske inte, de kanske inte lyssnade på en så mycket, de körde sitt race lite upplevde jag. [...] Amen de gaddade ihop sig lite kände jag. Men så har jag inte upplevt det de senaste åren. [...] Man kan inte sticka ut för mycket som tjej heller. Jag tror man blir ganska ensam som tjej. [...] Det gäller att hitta det här lite lagom. [...] Det känns även som om manliga kolleger lyssnar mer om det är fler tjejer som säger att nu kör vi såhär. Jag tror det är svårare att få gehör om man är själv. Om jag hade sagt något i polisbussen hade de nog skrattat bort det. (Maria)

Vidare berättade en av intervjupersonerna att hon upplever att hon som kvinna och kvinnor överlag behöver prestera bättre än sina manliga kollegor för att kunna komma någonstans. Det här stöds av Kanter (1993) som menar att kvinnor i minoritet kan uppleva att de, för att ses som kompetenta, måste prestera bättre än sina manliga medarbetare. Den kvinnliga polisen berättar följande:

Det känns som om man måste vara mycket bättre för att komma någonstans, för att bli hörd eller sedd. [...] Det känns som att du inte kan ligga på den gränsen som männen kan ” Oh vilken bra ide” utan du måste ligga lite över ”oh vilken bra ide” men det är bara som jag känner eller så men sen tar jag inte åt mig om någon inte lyssnar utan skriker oftast högre. (Petra)

Kullberg (2012) skriver, med hänvisning till Hirdman, att genusordning skapas genom dimensionen segregering av manligt och kvinnligt samt mäns överordning och kvinnors underordning i och med den hierarkiseriska dimensionen. Genusordningen kan skapa förståelse samt förklara varför männens samt kvinnornas upplevelser som minoritet skiljer sig åt. De manliga socialsekreterarna ges genom den hierarkiska dimensionen en överordning gentemot kvinnorna, sin minoritetsstatus till trots. Samtidigt har de kvinnliga poliserna svårare att göra sina röster hörda trots sin relativt vaga minoritetsstatus. Det tyder på att en över- och underordning mellan män och kvinnor fortfarande är verksam inom organisationerna. Det här kan också förklara varför det tycks skilja sig åt i hur respektive kön acklimatiseras på vardera arbetsplats. Cooley (1983) skriver att spegeljaget ger förståelse för hur människor, baserat på vad de tror andra tycker och tänker om dem, upplever sig själva. Därmed är det också möjligt att yrket och den rådande genusordningen på ett personligt plan påverkar männen och kvinnorna olika. Genom att bli sedda och hörda trots sin minoritetsposition kan man tänka sig att männen, på arbetsplatsen, bekräftas i sin roll som socialsekreterare men också som man medan det motsatta förhållandet förefaller råda för de kvinnliga poliserna.

6.3.4 Den kvinnliga nischen

Nedanstående tema handlar enbart om de kvinnliga poliserna och hur de distanserat sig ifrån ordinarie polisarbete genom att nischat sig. Att vi i detta avsnitt inte förhåller oss till de manliga socialsekreterarna grundar sig i att huruvida intervjupersonerna nischat sig i sitt arbete inte är något vi frågat efter. Men såsom är fallet är det ett tydligt tema som framkommit i den insamlade empirin ifrån de kvinnliga poliserna.

I föregående tema pekades resultatet på att de kvinnliga poliserna inte hade lika mycket att säga till om som sina manliga kollegor. En de kvinnliga intervjupersonerna menade dessutom att hon upplever att kvinnor inom organisationen, för att göra sina röster hörda, behöver vara bättre än männen. Det här leder oss in på samt kan ses som en förklaring till aktuellt tema. En del av de kvinnliga poliserna uppgav att kvinnor inom polisen har svårt att klättra på karriärsstegen. De menar att det inte är något som har med deras kvaliteter som poliser att göra utan att kvinnor får stå tillbaka lite och ge plats åt männen inom organisationen. Det här kan kopplas till det Puwar (2004) skriver om att kvinnor trots att de gått igenom provningar och tester för att bli professionella inte automatiskt anses besitta tillräcklig kompetens. En av de kvinnliga poliserna uppger:

Jag tror många fler tjejer skulle kunna vara, ett yttrebefäl här är en tjej, det är säkert jätte många fler som skulle kunna liksom men jag vet inte, man stor tillbaka lite som kvinna och nöjer sig lite mer, män är lite mer hungriga i mina ögon. [...] Nej men det är just då osäkra att söka sig uppåt. (Lena)

Vidare uppger en del av de kvinnliga poliserna att de har specialiserat sig inom områden som utgörs av majoritet kvinnor samtidigt som områdena de specialiserat sig inom, utifrån vad som tagits upp i tidigare teman, klassas som kvinnliga. Det vill säga arbete med relationer och barn. Det här kan liknas med det Kullberg (2006) skriver om att manliga socionomer, för att bevara sin maskulinitet, nischer sig inom det sociala arbetet för att kunna arbeta mer självständigt och fritt. Något som in sin tur Williams (1993) menar skapar legitimitet för att vistas inom ett könsatypiskt yrke. På samma sätt är det möjligt att tolka det som de kvinnliga poliserna berättar som att de, genom att nischa sig, har större möjligheter att bevara sin femininitet inom ett mansdominerat yrke. Williams (1993) skriver att män inom kvinnodominerande yrken använder sitt yrke och sin position som en språngbräda för att nå andra positioner. Liknande berättar en av de kvinnliga poliserna att hon hela tiden har haft för avsikt att få jobba med barn på det sätt hon gör nu och att polisycket var en väg att nå dit. En av de kvinnliga poliserna uttrycker följande:

Jag jobbar med relationsbrott inom familjen ehh Asså man träffar många kvinnor som blir slagna, män också som blir slagna å sen är de barn som far illa på ett eller annat sätt, blir misshandlade eller får bevittna våld hemma. [...]det var därför jag sökte till polis för att jag ville jobba med detta, det har alltid varit min dröm att få sitta å prata med barn eller att försöka få dem att berätta så jag har ehh känt att jag hamnat rätt nu. [...] Det är två killar och sen är det åtta kvinnor. (Maria)

Det som nämnts i ovanstående citat om att kvinnor har svårt att göra karriär inom polisväsendet och att en del av de kvinnliga poliserna specialiserat sig kan liknas med de push- och pullfaktorer som Kullberg (2006) nämner. Att kvinnor inom polisen verkar slå i ett *glastak*⁴ skulle kunna göra utgöra en pushfaktor som får dem att nischa sig. Samtidigt är det möjligt att nischen utgör en pullfaktor då det, som framgår av citaten, utgör ett mer feminint arbetsområde och som därmed skiljer sig ifrån det ordinarie polisarbetet. Kullberg (2012), med hänvisning till Hirdman, menar att samhället på ett allmänt plan genomsyras av kulturella överlagringar, social integration och socialisering. Dessa återfinns i föreställningar som i sin tur mynnar ut och tillskriver mening kring manligt och kvinnligt och som därmed lägger grunden för hur respektive kön ska vara och vad de ska ägna sig åt. Genom att de kvinnliga poliserna specialiserat/nischat sig inom ett område som inom organisationen klassas

⁴ Glastaket som begrepp utgör en metafor för det osynliga hinder kvinnor tycks stöta emot på sin väg uppåt i karriären och myntades av Rosabeth Moss Kanter 1977 (Göransson 2004, s. 11)

som kvinnligt skulle man kunna säga att kvinnorna gett efter inför existerande stereotyper om vad som är kvinnligt och vad kvinnor ska arbeta med. Att kvinnorna nischer sig inom vad som anses vara ett feminint arbetsområde kan man säga bidrar till att förstärka de redan rådande föreställningar om manligt och kvinnligt. De val, som Bradley (2013) skriver, som enskilda individer gör på en individ- och gruppnivå återspeglas och skapar/förstärker de genusstrukturer som återfinns och opererar i samhällen. Utifrån ovannämnda genusstrukturer och vad Kullberg (2012), med hänvisning till Hirdman, skriver om att genusordningen genom de segregerade och hierarkiska dimensionerna ger männen i samhället tillgång till maktskapande aktiviteter är det möjligt att förstå problematiken de kvinnliga poliserna tycks stöta på gällande karriärmöjligheter inom polisens organisation. Om vi förbiser den möjlighet att kvinnorna befinner sig inom nischen på grund av yttre påverkan skulle man kunna lyfta möjligheten att den nischens typ av arbete ligger närmare kvinnornas identitet. Exempelvis nämner en av kvinnorna att hon alltid har velat jobba med barn och relationer. Alvesson och Billing (2011) skriver att människor genom att följa vad som anses som könsadekvata beteende försöker bevara en känsla av maskulinitet respektive femininitet, det vill säga deras könsidentitet. Vidare menar Alvesson och Billing (2011) att identitet är något som skapas genom interaktion med andra människor som bekräftar, stödjer eller ifrågasätter individernas olika identitetsansvar. Den här processen kan förstås med hjälp av Cooleys (1983) teori om spegeljaget. Löglund (2014) skriver att spegeljaget förklarar hur människors självuppfattning är något som skapas som en reflektion av hur vi tror att andra människor uppfattar oss och att vi, som Cooley (1983) skriver, som följd av denna uppfattning fylls av känslor såsom stolthet eller förödmjukelse. I och med att det inom nischen mest jobbar kvinnor är det därför rimligt att anta att de dels får en större spegling och bekräftelse i sin yrkesroll. Samtidigt bidrar nischen till att de både utifrån och inom nischen, på grund av det kvinnliga arbetsområdet, får bekräftelse i sin könsidentitet.

6.3.5 Positiv feedback eller kalla handen – mötet med allmänheten

Vad som var ett starkt genomgående tema och som framkommit hos av de kvinnliga poliserna men som inte syntes i den tidigare forskningen är den positiva respons som kvinnliga poliser verkar få av allmänheten. Samtliga av de kvinnliga poliserna upplever eller har upplevt att de, till skillnad ifrån sina manliga kollegor, ofta bemöts av uppmuntrande kommentarer och komplimanger ifrån allmänheten. Något som är kopplat till det faktum att de är kvinnor som arbetar som poliser. En av de kvinnliga poliserna beskriver det som så:

Jamen asså när vi var ute så var det positivt roligt med tjejer som är poliser och ja det är en positiv syn på det. [...]Kommer det två kvinnliga poliser i yttre tjänst fick man reaktioner men inte ihop med en manlig. Men kommer man två tjejer kan de kommentera ”Åh två kvinnliga poliser här idag åh så trevligt, åh vad bra”. (Lena)

En av de kvinnliga poliserna uttrycker en förklaring till det positiva bemötandet de kvinnliga poliserna möter utifrån. Det kan grunda sig i att polis länge setts som ett arbete för män och att människor därför imponeras av de kvinnor som tagit sig in i ett manligt men också krävande yrke:

Mest tror jag de tycker det är roligt att se en kvinna, som ni säger, i ett mansdominerat yrke som det har varit i alla tider och jag tror det är liksom ”de här tuffa tjejerna som klarar bli polis liksom” och det är ju ett tufft jobb, psykiskt tufft jobb. Det är många som tycker det är roligt att det finns kvinnor som orkar med det tror jag. (Petra)

Det positiva bemötande som de kvinnliga poliserna upplevde ifrån allmänheten var inget som gick att finna hos de manliga socialsekreterarna. Kauppinen-Toropainen och Lammi (1993) menar att män inom ”kvinnoyrken” kan uppleva problem när de interagerar med andra män då de upplever att de på grund av sitt yrkesval inte blir tagna på allvar. Det här kan kopplas till det Christie (2006) fann i sin studie att manliga socialarbetare upplevde sin yrkesidentitet som något socialt problematiskt och något som behöver rättfärdigas. Till det här kan tilläggas att Carlsson och Bergknut (1988) tar upp en studie som visade på att sjuksköterskeyrket ansågs opassande för män eftersom det gick emot de traditionella könsrollerna. Den tidigare forskning stämmer överens med vår studie på så vis att de manliga socialsekreterarna inte upplevde samma positiva bemötande utifrån som de kvinnliga poliserna. Resultatet skiljer sig dock ifrån tidigare forskning på så sätt att det inte heller går att prata om någon negativ respons gentemot männen kopplat till deras yrke och kön. Många av manliga socialsekreterarna upplever dock att deras yrkesval är något som folk i allmänhet har svårt att prata om:

Jag har aldrig haft någon sådan tanke att man skulle bli bedömd ifrån någon som feminin, nej inte som manliga sjuksköterkor direkt eller vad det nu heter. [...] Ofta blir folk väldigt tysta ”Jaha, SOC”. Det är ingenting man gärna vill prata om, man får sällan följdfrågor kan jag säga ”Jaha vad gör du då inom SOC?” Folk blir inte så nyfikna. Det vore ungefär som om jag var begravningsentreprenör, något som är lite jobbigt om man är på fest för ingen ställer några följdfrågor. (Kent)

Vidare menar de manliga socialsekreterarna att de ofta möts av fördomar kopplat till deras yrke något som ofta grundar sig i okunskap om vad det sociala arbetet faktiskt innebär. En av de manliga socialsekreterarna berättar följande:

Mycket fördomar som att ”Ni tar bara barn ” eller ”ni är liksom stela asså, byråkrater” eller någonting sådant. Ibland så kan man inte låta bli att försvara sig. [...]Det är klart man tycker det är tråkigt, man vill ju ändå någon känna en yrkesstolthet, man vill ju att folk ska ha en förståelse för vad man gör och att det är ett svårt jobb. (Ragnar)

Den positiva feedback som de kvinnliga poliserna erfar kan tolkas som att människor i samhället uppskattar att de kvinnliga poliserna bryter mot rådande stereotyper och genusföreställningar. Som tidigare påpekats utgör genus sociala arrangemang och anordningar som avgör/förespråkar hur kvinnor och män ska leva sina liv (Hirdman 1988). Något som de kvinnliga intervjupersonerna bryter emot genom att arbeta som poliser samtidigt som de bidrar till att förändra den sociala konstruktion som är genus (Bradley 2013). Att polisyrket genom tiderna setts som en manlig profession skulle kunna ha påverkat hur kvinnorna ser på sig själva som poliser. Cooley (1983) menar att självkänsla är något som påverkas av hur historien utvecklats och som därför ställs i förhållande till faktorer såsom en människas profession. Den positiva respons som kvinnorna möter ifrån allmänheten kan dock bidra till att deras identiteter som polis stärks. Detta eftersom essensen i teorin om spegeljaget är att vi uppfattar oss själva på samma sätt som vi tror att personerna vi möter uppfattar oss (Löglund 2013; Cooley 1983). Att de manliga socialsekreterarna i vår studie, till skillnad ifrån vad som nämns i tidigare forskning, inte upplever varken negativ eller positiv feedback kopplat till det faktum att de är män inom socialt arbete kan även det tolkas som en indikator på att samhället är på väg i den riktning som var utmärkande för avsnittet samhällsnivå. Männens verkar istället utsättas för mycket stereotypa föreställningar om vad som är socialt arbete, vilka i huvudsak tycks vara negativa. En av männen nämner exempelvis att den negativa uppfattningen om socialt arbete drabbar honom på så sätt att det försvårar för honom att känna en yrkesstolthet. Om vi då återgår till vad som ovan nämndes om spegeljaget kan det förstås genom att den negativa feedback som männen får gällande sitt yrke införlivar negativa känslor kopplat till sin yrkesroll.

6.4 Individnivå

I följande avsnitt presenteras det material, som framkommit under intervjuerna, som kan kopplas till intervjupersonerna som individer. Resultatet handlar om hur de manliga socialsekreterarna och kvinnliga poliserna ser på sig själva i förhållande till sin yrkesroll samt hur yrket påverkar dem som personer och deras identiteter.

6.4.1 Mjuka män och hårda kvinnor?

Åberg (2001) skriver att kvinnor inom mansdominerande yrken, som en strategi för att bevara sin självkänsla, väljer att inte identifiera sig med kvinnor i allmänhet eftersom det hjälper att

upprätthålla en positiv självkänsla. Att inte identifiera sig med hur kvinnor i allmänhet var något som återspeglades hos hälften av de intervjuade kvinnorna. De menar att de som personer inte besitter vad som beskrivs som kvinnlig ödmjukhet utan att de istället kan anses vara ”grabbiga” eller ses som ”pojkflickor”. Därför lever de inte upp till eller identifierar sig själva med hur kvinnor i allmänhet brukar vara eller med kvinnliga värden. En av de kvinnliga poliserna beskriver sig själv såhär:

Ja men jag tror jag är lite sån i sättet, jag kan vara väldigt grov och hänga på så då kanske det är jag som drar igång. Om vi nu ska ta manliga och kvinnligt så någon man tar illa upp för jag kör igång, lite så. [...] Jag har alltid varit så, helst umgåtts med killar alltid. Jag tycker det är, det har bara blivit så på något vis (Lotta)

Att inte identifiera sig med den allmänna bilden av hur personer av ens eget kön brukar vara var i vårt resultat även utmärkande för de manliga socialsekreterarna. Majoriteten av de manliga intervjupersonerna menade, precis som de kvinnliga poliserna, att hur de är som personer inte lever upp till bilden av en ”manlig man”. De menar att de som personer, snarare än tuffa och starka, är mjuka, ödmjuka och inkorporerar mjuka värden; egenskaper som de menar generellt inte uppfattas som manliga. En av de manliga socialsekreterarna beskriver sig själv på följande vis:

Jag är nog ingen karlaktig en man som tycker att en man ska vara mankraftig, att man är den som huggar veden, står för ekonomin och det trygga i familjen. Ehm för min del tycker nog jag att jag inte är en sån man. Jag är nog en man som är mer ödmjuk och det är ju inte en generellt manlig egenskap. (Tomas)

Som framgår av ovanstående empiri och citat identifierar sig inte de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna med hur kvinnor och män i allmänhet kan vara. Istället upplever de, som påvisats ovan, att de besitter egenskaper, som utifrån stereotypa föreställningar, kan klassas som kvinnliga eller manliga. Myers (2010) skriver att stereotyper är generaliseringar av sociala grupper där alla medlemmar tillskrivs samma egenskaper. Med detta sagt går det dra slutsatsen att både de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna själva besitter stereotypa föreställningar om vad som är manligt och vad som är kvinnligt. Vidare besitter de också föreställningar om vilka egenskaper som kan klassas som manliga och vilka egenskaper som kan upplevas som kvinnliga. Jenkins (2008) skriver att kön utgör ett av de mest konsekventa teman som människor kan identifiera sig med. Vidare skriver Stier (2003) att människor genom att identifiera sig med en grupp upplever känslor av samhörighet och gemenskap. Att intervjupersonerna själva inte ser sig som stereotypt manliga eller kvinnliga behöver därmed inte betyda att de inte identifierar sig själva som män

respektive kvinnor. Det är dock möjligt att tänka sig att de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna inte känner den samhörighet och gemenskap till den stereotypa grupp av män och kvinnor som är utmärkande för gruppidentiteten. Detta då de själva utmärker sig som särskiljande ifrån män och kvinnor och framhäver att de besitter egenskaper som går emot vad som annars brukar uppfattas som manligt eller kvinnligt.

6.4.2 Den andra sidan vaknar

Majoriteten av de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna uppgav att de, efter att ha börjat arbeta inom socialt arbete samt inom polisväsendet, ändrat sitt sätt att vara som person. Vissa uttrycker att de som en direkt följd av sitt yrke blivit manligare eller kvinnligare medan andra snarare antyder att de genom sitt yrke förvärvat sig egenskaper som skulle kunna klassas som kvinnliga eller manliga. Det här kan liknas vid det Kaijser (2005) skriver om att de kvinnliga sjömännen i hennes studie kunde uppleva att de genom att vistas i en manlig miljö riskerade att utplåna sin kvinnlighet. En majoritet av de manliga socialsekreterarna i vår studie upplevde/upplever att de sedan de börjat arbeta inom socialt arbete blivit mjukare, mer empatiska eller mindre macho. En del av männen beskrev även att de förskansat sig ett annat sätt att tänka. De menar att de nu är mer reflekterande och processande; något en av dem under intervjuerna uppgett vara en kvinnlig egenskap. En av dem uttrycker sig såhär:

Jag har blivit mindre macho sådär och att jag kan använda mig lite mer av processandet som jag pratade om inom mitt yrke, med att fatta beslut och man inte behöver vara lika hastig i sina beslut, sen vet jag inte om det har med mognad i att göra eller om det är mer åt det kvinnliga perspektivet, att jag tillåter mig att erkänna att jag har ett kvinnligt perspektiv inom mig också. [...] Ja det tror jag, att jag kommit närmare min kvinnliga sida. (Per)

Förutom att styrka vad som beskrivs ovan menade även en av de manliga socialsekreterarna att han inte befann sig inom socialt arbete för att få manifesteras sin eventuella manlighet, vilket skulle kunna tolkas som att manlighet inte går hand i hand med det sociala arbetet:

Man blir ju mjukare [...] Jag är inte här för att manifesteras min eventuella manlighet utan det är för att försöka göra någon skillnad för utsatta människor ungefär. [...] Det är inte så viktigt det här med manlighet, det kommer i andra hand måste jag säga. Och eftersom jag inte har ett behov av att vara så jättemanlig så spelar det ingen roll. (Ragnar)

På samma sätt som männen inom det sociala arbetet tycks ha förvärvat sig egenskaper som vissa av dem klassificerar som kvinnliga har majoriteten av de kvinnliga poliserna upplevt att de själva eller kvinnliga kollegor blivit manligare eller åtminstone förvärvat sig egenskaper de

upplever som manliga. Exempelvis tydligare gränsdragning, bättre möjligheter att säga ifrån och ett bättre självförtroende. En av de kvinnliga poliserna berättar följande:

Man har ju ändrats på så sätt att man har lättare att ta sig fram bland offentliga miljöer, man vet lite mer om hur man ska bära sig åt och vad man kan säga och inte säga [...] Man har ju breddat sin kunskapsbank och tar sig fram på ett annat sätt upplever jag. Man har fått ett annat självförtroende med, man kanske inte står lika mycket tillbaka som man gjorde förut. [...] För mig personligen är det positivt. (Lena)

En av de kvinnliga poliserna uppger dessutom att hon har svårt förena värden såsom tuff och hård, värden som även Alvesson och Billing (2011) menar är utmärkande för polisyrket. Hon berättar följande:

Det blir en roll för det är inte jag, att vara den här tuffa hårda men man måste kunna visa den sidan med å vara bestämd. Det är inte jag så det är därför jag är så obekvämt i de situationerna och många andra tjejer också. [...] Men sen är det klart att det finns en del tjejer som blivit mer maskulina. (Maria)

Både de kvinnliga poliserna och de manliga socialsekreterarna återberättar att de sedan sitt inträde i respektive yrke förvärvat sig egenskaper och/eller som vissa av dem tolkar som manliga respektive kvinnliga. Det här skulle kunna förstås med hjälp av Goffmans rollteori samt Cooleys teori om spegeljaget. Goffman (1990) menar att när människor kliver in i en roll har de för avsikt att andra människor, så kallade observatörer, ska ta de intryck som förmedlar rollen på allvar. För att rollinnehavaren ska lyckas förmedla rätt bild till observatören kan individen försöka framhäva/förstärka sådana attribut som stärker tron på rollen och samt trycka bort attribut som riskerar minska tron på rollen. En av männen nämner exempelvis att han inte jobbar inom socialt arbete för att manifesteras sin manlighet. Vidare tar en av kvinnorna upp att man som polis behöver vara tuff och hård, egenskaper som går emot hur hon är som person. Vad intervjupersonerna säger kan därmed tolkas som så att deras manlighet respektive kvinnlighet inte är förenbar med rollen som socialsekreterare och polis. Genom att de framställer sig själva på ett sätt som är i enlighet med rollen som socialsekreterare och polis är det möjligt att med hjälp av spegeljaget förstå hur männen och kvinnorna gör denna roll till en del av sig själva. Som Cooley (1983) skriver hjälper spegeljaget oss att förstå hur människors personligheter växer fram genom att de förenar sin egen framställning med andra människors föreställda tankar om dem.

6.4.3 Trygghet som försvar

Bradley (1993) och Kauppinen-Toropainen och Lammi (1993) skriver att män som korsar barriären in till ett kvinnligt yrke kan uppleva ett hot gentemot deras maskulina,

heterosexuella självbild. Vidare skriver Williams (1995) att män som arbetar inom ett kvinnoyrke kan känna ytterligare hot gentemot deras självkänsla och stolthet. Det här kan i sin tur kopplas till det Jacobs (1993) tar upp om att män har ett starkare tryck på sig att passa in i könsroller. Dessutom menar Carlsson och Bergknut (1988), som skriver om manliga sjuksköterskor, att män kan uppleva en rollkonflikt mellan deras yrkesidentitet och deras personliga identitet. Utmärkande för tidigare forskning verkar vara att männens position inom ett ”kvinnligt” yrke kan utgöra ett hot mot deras personliga identitet. Det här är dock inget som återspeglats hos intervjupersonerna i vår studie. Majoriteten av de manliga socialsekreterarna upplever att de är trygga i sin manlighet, sitt yrke till trots. Vidare menar de att de inte heller är i något behov av att visa sig tuffa och starka. Något som vissa av dem också menar hänger ihop med personlig mognad och ålder. En av de manliga socialsekreterarna berättar:

Man kan även vara rätt trygg i sig själv ändå utan att vara ”machomucho-kille”, man kan ändå vara man. (Kalle)

Inledningsvis i detta undertema nämnde vi att män skulle ha ett större tryck på sig att passa in i existerande könsroller. På samma sätt menar Williams (1989) att det motsatta förhållandet skulle råda för kvinnor då deras femininitet är mer kopplad till hur de är som person än vad de ägnar sig åt. Vi tveksamma till om det går att göra en sådan distinktion mellan män och kvinnor då flera av de kvinnliga poliserna uppger att de känt en osäkerhet inför sina roller som polis och kvinna. Samtidigt hävdar de kvinnliga poliserna, precis som de manliga socialsekreterarna, att allt eftersom de har blivit tryggare i sig själva har de båda blivit tryggare i sina roller. En av de kvinnliga poliserna uttrycker följande:

Men man blir kanske tryggare med sig själv med åren. Jag har blivit äldre fått mer erfarenhet och sett mer saker och det kanske också spelar in. [...] Jag tror jag har blivit lite mer van och trygg i att jag är polis. I början så var det kanske mer lite min egen osäkerhet innan man hittade sin roll. Men nu tycker jag det är, överlag, positivt faktiskt. (Lotta)

Som framgår av ovanstående empiri och citat ifrån de manliga socialsekreterarna samt de kvinnliga poliserna förefaller det finnas en klar koppling mellan att vara trygg samt säker i sig själv och att inte känna ett behov eller uppleva press utifrån att passa in i existerande mönster för manligt och kvinnligt. Dessutom menar Alvesson och Billing (2011) att könsidentiteten fungerar som en regleringsmekanism som utifrån hur väl människor lever upp till idealen för hur sitt kön ska vara kan framkalla känslor av misslyckande och bekymmer. Då de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna, som de uttrycker, inte lever upp till bilden av en

typisk man eller kvinna borde de utifrån vad Alvesson och Billing samt Jenkins skriver rimligtvis fyllas av negativa känslor. Så tycks dock inte vara fallet då majoriteten av intervjupersonerna framhäver att de är trygga i sin manlighet respektive kvinnlighet sitt yrke och personliga egenskaper till trots. Cooley (1983) skriver att tendensen att införliva den spegling som ges av personen mitt emot är något som varierar från person till person. Personer som är väldigt känsliga har lättare att ta åt sig av vad andra tycker och tänker och införlivar detta i sin självbild. Det är möjligt att den trygghet i sig själva som är utmärkande för det intervjupersonerna säger skapar förutsättningar att vara trygga i sin könsidentitet och inte ta till sig eller införliva stereotypa bilder av vad som kännetecknar en ”riktig” man eller kvinna.

6.5 Sammanfattning av resultat

Inledningsvis framhäver båda yrkesgrupperna att samhället torde ha förändrats på så sätt att det inte längre är lika avgörande huruvida du är man eller kvinna för att kunna ta sig an en viss typ av arbete. Det här går emot vad Williams (1989) skriver om att män och kvinnor utifrån sitt kön kan ses som lämpliga eller olämpliga för vissa typer av arbeten. Resultatet pekar även på att både intervjupersonerna själva, deras utbildning och yrke kan ha varit med i processen att förändra de sociala konstruktioner som förespråkar vilken typ av arbete män respektive kvinnor är lämpade för. Det här är i enlighet vad Puwar (2004) skriver om att förställningar om kroppar och utrymme är något som byggs upp, upprepas och ifrågasätts över tid.

I kontrast till ovanstående resultat menar intervjupersonerna, enlighet med Kanter (1993) att de utifrån sitt kön får ta sig an stereotypa arbetsuppgifter inom polisen och det sociala arbetet. De kvinnliga poliserna får exempelvis ofta ta sig an arbeten som rör barn, kvinnor och relationer. Samtidigt får de manliga socialsekreterarna ta sig an arbeten som är kopplat till sin fysiska förmåga. Vidare uppger intervjupersonerna att de utifrån sin könstillhörighet har fördelar i vissa situationer när det gäller att möta brukare. De manliga socialsekreterarna menar att de har fördelar av att vara man i mötet med manliga brukare. Detta då de manliga brukarna kan känna igen sig och relatera till manliga socialsekreterare. Kvinnliga poliser upplever att de har fördelar av att vara kvinna i mötet med stökiga och/eller berusade män då de tenderar att lugna ner sig i mötet med en kvinnlig polis. I resultatet framkommer det även att de kvinnliga poliserna i egenskap av kvinnor tycks ha svårt att göra sina röster hörda inom organisationen något som också kan bidra till att de har svårt att avancera inom polisen. Det

diskuteras huruvida det här utgör en sådan pushfaktor, som Kullberg (2006) tar upp, som får kvinnliga poliser att nischa sig inom polisarbetet. Att en del av de kvinnliga intervjupersonerna nischat sig kan också vara resultat av så kallade pullfaktorer. Kullberg (2006) beskriver pullfaktorer som något som lockar individen bort från sitt nuvarande arbete. I vårt resultat speglas detta i att det område kvinnliga poliser specialiserat sig inom är mer ”feminint” och ligger närmare vilka de är som personer. Av resultatet framgår det även att de manliga socialsekreterarna har mer att säga till om än sina kvinnliga kollegor och att de som män känner sig uppskattade/eftertraktade inom socialt arbete. Vidare pekar resultatet på att de kvinnliga poliserna utifrån det faktum att de är kvinnor som arbetar som poliser får ta emot mycket positiv respons och lovord när de möter allmänheten. Christie (2006) menar att manliga socialarbetare kan uppleva sin yrkesidentitet som socialt problematisk och något som behöver rättfärdigas. Det här är något som inte framgick av vårt resultat. De manliga socialsekreterarna, till skillnad från de kvinnliga poliserna, verkar inte få någon respons alls relaterad till att de är manliga socialsekreterare. Istället förefaller själva yrket utgöra en problematik då människor de möter utanför organisationen har mycket negativa fördomar och stereotypa föreställningar om vad socialsekreterare arbetar och vad som är socialt arbete.

Avslutningsvis framgår det av resultatet att många av de kvinnliga poliserna och de manliga socialsekreterarna inte identifierar sig med hur kvinnor eller män i allmänhet kan vara. Det här är något som går i linje med det Åberg (2001) skriver att kvinnor inom mansdominerade yrken, som en strategi för att bevara sin självkänsla, väljer att inte identifiera sig med kvinnor i allmänhet. De kvinnliga poliserna i vår studie menar att de ser sig själva som grabbiga medan de manliga socialsekreterarna ser sig själva som mjuka i kontrast till ett tuffare mansideal. Utöver att de redan ser sig som grabbiga kvinnor eller mjuka män visar resultatet att en del av intervjupersonerna påverkats av polisarbetet eller det sociala arbetet. Detta genom att de förvärvat sig egenskaper som vissa av intervjupersonerna framhäver som manliga eller kvinnliga. Ingen av representanterna från yrkeskategorierna verkar anse att detta skulle utgöra ett problem/hot gentemot deras manlighet respektive kvinnlighet. Något de menar grundar sig i att de är trygga i sig själva och sin manlighet respektive kvinnlighet. Vårt resultat skiljer sig därför ifrån vad Williams (1995) skriver om att män inom kvinnoyrken kan känna ett hot mot sin självkänsla och stolthet.

7 Avslutande diskussion

Syftet med denna studie har varit att undersöka likheter och skillnader i manliga socialsekreterares och kvinnliga polisers upplevelse av att utgöra en minoritet på sin arbetsplats samt att se hur detta i sin tur påverkar konstruktionen av deras könsidentitet. Vår utgångspunkt var att det kunde ske genom att undersöka likheter respektive skillnader som går att finna på en samhällsnivå, grupp- och individnivå. Tanken med att undersöka likheter och skillnader bygger på premissen att likheter representerar det generella med att vara i minoritet inom ett könsatypiskt yrke medan skillnaderna representerar det unika för vad respektive kön uppfattar och upplever. Sammanfattningsvis pekar resultaten på att de flesta likheter går att finna på samhällsnivå respektive individnivå medan skillnaderna är vad som utmärker gruppnivån. Ett utförligare resonemang om likheter och skillnader kommer föras nedan. Läsaren kommer inledningsvis känna igen sig i det som presenteras då det besitter många likheter med vad som presenterades i sammanfattningen av resultatet. Tanken med att återigen lyfta denna information är för att ytterligare precisera hur resultatet når upp till studiens syfte samt fungera som ett avstamp för vidare diskussion.

Båda könen och yrkesgrupperna verkar anse att det på en *samhällsnivå* inte längre finns några hinder gällande vad män och kvinnor kan ägna sig åt eller vilka yrken de tar sig an.

Ytterligare likheter på samhällsnivå som framkommit är att de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna som individer bidragit/bidrar till att förändra synen på män och kvinnor i yrket. Det är inte i egenskap av män eller kvinnor som de anser sig lämpade för socialt-respektive polisiärt arbete. Istället framhäver båda yrkeskategorierna att det är deras individuella egenskaper och hur de är som personer som avgör om de är lämpade samt vad de kan bidra med i och till arbetet. Vidare tycks det finnas likheter i hur utbildningen till respektive yrkesgrupp bidragit till att föreställningar om män och kvinnor suddats ut. Detta genom att lägga vikt på jämställdhet samt framhäva/skapa en genusmedvetenhet. I kontrast till den jämställdhet som var utmärkande på samhällsnivå förefaller det, på en *gruppnivå*, inom båda organisationerna finnas tydliga förväntningar på män och kvinnor utifrån deras köntillhörighet. Både de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna menade att de, utifrån premissen att de är män respektive kvinnor, får ta sig an vissa typer av arbetsuppgifter. Detta utifrån föreställningen att de som män eller kvinnor skulle vara mer eller mindre lämpade för vissa typer av arbetsuppgifter. Ytterligare en likhet var att intervjupersonerna ifrån båda yrkeskategorierna upplevde sig ha tydliga fördelar/nackdelar i arbetet när det gäller att möta vissa människogrupper. En utmärkande skillnad på gruppnivå mellan könen är att

kvinnorna inom polisväsendet har svårt att, i egenskap av att de är kvinnor, göra sina röster hörda. Samtidigt verkar de ha ett stort stöd utanför organisationen utifrån att de är kvinnor som arbetar som poliser. De manliga socialsekreterarna har, i motsats till de kvinnliga poliserna, inga problem med att som minoritet göra sina röster hörda, tvärtom blir de mer eller mindre uppmanade att säga sin mening. Samtidigt tycks de inte ha samma stöd utanför organisationen kopplat till sin yrkesroll. På en *individnivå* var det, i enlighet med samhällsnivå, återigen likheterna mellan könen och yrkesgrupperna som präglade resultatet. En stor del av intervjupersonerna ifrån båda yrkeskategorierna framhävde att de inte identifierar sig med män eller kvinnor i allmänhet. Ytterligare en tydlig likhet mellan könen och yrkeskategorierna är att det polisiära eller sociala arbetet fått effekter på männens och kvinnornas personligheter. Detta då de förstärkt redan existerande egenskaper och/eller förvärvat sig egenskaper som skiljer sig ifrån vilka de var som personer innan inträdet i yrket; egenskaper som vissa av intervjupersonerna framhäver som manliga eller kvinnliga.

Intervjupersonerna framhäver att dagens samhälle präglas av jämställdhet, där man inte gör skillnad på män och kvinnor. Samtidigt som de berättar att de inom respektive yrke tillskrivs arbetsuppgifter utefter kön. Det här är något vi finner tämligen paradoxalt, att de i ena stunden framhäver att samhället kommit långt gällande jämställdhet medan de själva utsätts för tydliga stereotypiseringar. Det kan därför diskuteras huruvida det verkligen skett en förändring till ett mer jämställt samhälle eller om det är så att intervjupersonerna, när de ska vara konkreta, enbart upprepar en diskussion om jämställdhet som finns i samhället. Det skulle därför kunna påstås att det hos intervjupersonerna finns en skillnad mellan retorik och praktik, att säga och göra. Samtidigt framhäver de kvinnliga poliserna att de ofta får ett positivt bemötande och respons när de möter allmänheten utifrån det faktum att de är kvinnor som arbetar som poliser. Vidare förefaller inte de manliga socialsekreterarna få någon respons alls gällande att de är män inom vad som tidigare setts som ett kvinnligt yrke. Det gör att vi även vill framhäva möjligheten att det faktiskt skett en förändring i samhället medan det inom organisationerna fortfarande finns kvar stereotypa föreställningar om män och kvinnor, manligt och kvinnligt.

Vid första anblick kan även det intervjupersonerna tar upp på en individnivå ses som motsägelsefullt då både socialsekreterarna och poliserna lyfter upp att manliga respektive kvinnliga egenskaper inte alltid är förenligt med socialt och polisiärt arbete. Vi vill dock lyfta att det finns en distinktion mellan begreppen jämlikhet och jämställdhet. Att

intervjupersonerna anser att män likväl som kvinnor kan jobba som socialsekreterare respektive polis behöver inte betyda att de inte gör en distinktion mellan manliga respektive kvinnliga egenskaper och lämplighet i en viss typ av arbete. Därför är det rimligt att anta att när intervjupersonerna använder sig av termen *jämlikhet* så är det *jämställdhet* de åsyftar på.

Efter att ovan ha redovisat och fört en diskussion kring de likheter respektive skillnader vi funnit på samhällsnivå, grupp- och individnivå blir det även möjligt diskutera den sista delen av studien syfte; hur ovannämnda likheter respektive skillnader på de olika nivåerna påverkar konstruktionen av de manliga sekreterarnas samt de kvinnliga polisernas könsidentitet. Det korta svaret på frågan är att själva yrket inte tycks ha någon inverkan på hur intervjupersonerna ser sig själva som man respektive kvinna. Det långa svaret är däremot mer komplext. Som framgår av resultatet på en *samhällsnivå* finns det inte längre tydliga förväntningar och föreställningar om vad män och kvinnor ska arbeta med eller hur en ”riktig” man eller kvinna ska vara. Därmed blir inte heller yrket som socialsekreterare eller polis, på en individnivå, för intervjupersonerna lika avgörande för hur de ser på sig själva som män respektive kvinnor. Det blir dock tydligt att de föreställningar och sociala konstruktioner om kön som existerar på en samhällsnivå påverkar människor och därmed får effekter på en individnivå. Hade intervjupersonernas sociala verklighet varit en annan där de på en samhällsnivå funnits tydligare eller starkare manifestationer kring könstillhörighet och yrke är det rimligt att anta att det fått en starkare effekt på individernas syn på sin egen manlighet respektive kvinnlighet. På en *gruppnivå* där organisationerna, som vi sett, inte präglas av den jämställdhet som finns på samhällsnivån går det att finna ett antal faktorer som bidrar till konstruktionen av intervjupersonernas könsidentitet. Något som skulle kunna bidra till att stärka intervjupersonernas bild av sig själva som män eller kvinnor är det faktum att de i egenskap av just män eller kvinnor får ta sig an vad de själva anser vara typiskt manliga eller kvinnliga uppgifter. Genom distinktionen att det finns manliga respektive kvinnliga uppgifter kan man även dra slutsatsen att övriga arbetsuppgifter inom organisationerna kan klassas som kvinnliga respektive manliga. Man kan tänka sig att detta skulle kunna utgöra ett hot mot de manliga socialsekreterarnas samt de kvinnliga polisernas könsidentitet. Men som framgår av resultatet är det inget som intervjupersonerna framhäver som ett problem. För kvinnornas del kan det dels grunda sig i att de ifrån allmänheten får positiv respons något som kan stärka både deras identitet som polis och kvinna. Vidare framhäver både de manliga socialsekreterarna och de kvinnliga poliserna, vilket även utgör en av likheterna som gick att se på en *individnivå*, att de besitter en grundtrygghet vilket gör att de är trygga i sin manlighet

respektive kvinnlighet sitt yrke till trots. Detta utgör en viktig faktor i konstruktionen av individernas könsidentitet.

Något vi finner intressant i vårt resultat är att det på många punkter går emot vad den tidigare forskningen säger om hur människor inom könsatypiska yrken påverkas eller upplever sitt arbete. I och med att det är en kvalitativ studie och att det handlar om intervjupersonernas subjektiva upplevelser är det omöjligt att veta om resultatet hade varit detsamma om man hade intervjuat nio andra personer eller yrkesgrupper men vi kan ändå fundera. Som vi presenterade i problemformuleringen utfördes den senaste forskningen, som vi funnit, 2006 gällande män och 2012 gällande kvinnor. Är det så att det skett en förändring i samhället bara under de senaste åren som gör att det inte längre är lika hotfullt för män respektive kvinnor att vistas inom ett könsatypiskt yrke? Eller är det så att resultatet av vår studie är utmärkande för våra intervjupersoner? Som framgår av vår socialkonstruktivistiska ansats är den empiri som förts fram i resultatet upplevelser av intervjupersonernas egna sociala verklighet. Därmed menar vi, med den vetskap vi har om sociala konstruktioner och hur de opererar i samhället, att det är svårt att tala om huruvida en förändring faktiskt skett. Då majoriteteten av den tidigare forskningen är utförd utomlands ställer vi oss också frågan om resultatet av vår studie är utmärkande därför att studien är utförd i Sverige. Är det så att Sverige som land skiljer sig ifrån andra länder? Vi menar att det inte går att blunda för det faktum att det svenska samhällsklimatet under de senaste åren präglats av jämställdhetsdebatt och en ökad genusmedvetenhet. Något vi själva märkt samt tagit del av under vår tid på socionomprogrammet. Är det så att Sverige på den här punkten faktiskt skiljer sig ifrån andra länder så är det möjligt att se det som en av förklaringarna till varför resultatet på många punkter särskiljer sig ifrån den tidigare forskning som gjorts på ämnet.

Som framgår av den statistik som presenterades i problembakgrunden är antalet kvinnor sökande till polisutbildningen större än antalet män som söker till socionomutbildningen. Det är ett förhållande som enligt beräkningar kommer öka, antalet kvinnliga sökande till polisen kommer med åren öka medan antalet sökande män till socionomutbildningen beräknas minska. Att det jobbar mer kvinnor inom polisen än män inom socialt arbete är också något som vi märkt av och fått till oss gällande intervjupersonernas arbetsplatser. Detta förhållande är också något som hos oss väcker frågor. Finns det något som lockar kvinnor till polisyrket eller som avskräcker män från att söka till socionomutbildningen? Då kvinnor länge har varit underordnade männen i samhället upplever vi att mycket av den debatt som förs i samhället

handlar om att lyfta upp kvinnor. Kanske är det något som bidrar till ett lättare inträde för kvinnor in i polisyrket än för män in i socionomyrket. Vidare har vi under våra intervjuer ofta hört och snappat upp att polisen har lagt ett stort fokus på att rekrytera kvinnor till yrket något vi inte har fått till oss gällande män och socionomyrket. Detta kan i sig utgöra en bidragande faktor till den rådande samt ökande diskrepansen mellan antalet sökande till respektive yrke.

7.1 Förslag för framtida forskning

Först och främst menar vi att då studien på många punkter motsäger tidigare forskning behövs ytterligare forskning göras på samma ämne för att utröna huruvida vårt resultat speglar en faktisk förändring eller om det enbart handlar om våra intervjupersoners sociala verklighet. Då en del av intervjupersonerna framhäver jämställdhet och genus som utmärkande för socionomutbildningen respektive polisutbildningen menar vi att det vore av intresse att också undersöka andra könsstereotypa yrkeskategorier för öka förståelsen för ämnet i fråga. Som framgår av vår avslutande diskussion så finner vi även frågan om varför antalet kvinnor som söker till polisyrket ökar medan antalet manliga sökande till socionomutbildningen minskar intressant. Framtida forskning skulle därför kunna undersöka om kvinnor i högre grad än män söker sig till eller har lättare att ta sig an könsatypiska yrken.

Referenser

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. Ahrne, Göran & Svensson, Peter. *Handbok i kvalitativa metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber.

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber.

Ahrne, Göran & Svensson Peter (2011). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter. *Handbok i kvalitativa metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber.

Alvesson, Mats & Billing, Yvonne Due (2011). *Kön och organisation*. 2., omarbetade och kraftigt utvidgade uppl. Lund: Studentlitteratur

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1967). *The social construction of reality: a treatise in the sociology of knowledge*. London: Allen Lane Penguin

Bergman, Paavo (2010). *Kvinna bland stålmän*. Lund: Arkiv.

Bradley, Harriet (1993). Across the great divide: The entry of men into "Women's jobs" I: Williams, Christine L. (red.). *Doing "women's work": men in nontraditional occupations*. Newbury Park, Calif.

Bradley, Harriet (2013). *Gender*. 2nd ed. Cambridge: Polity

Brante, Thomas (1997). Kausal realism och sociologi.. *Sociologi i tiden / redaktion: Lars Hansen S. 311-335*

Braun, Virginia & Clarke, Victoria (2006) Using thematic analysis psychology. *Qualitative research in psychology*.2006;3: 77-101

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber

Carlsson, Bertil (1990). *Grundläggande forskningsmetodik för medicin och beteendevetenskap*. 2., [utök.] uppl. Stockholm: Almqvist & Wiksell

Carlsson, Marianne & Bergknut, Eva (1988). *Manliga sjuksköterskors syn på sitt yrke*. Uppsala: Vårdhögskolan

Cooley, Charles Horton (1983). *Human nature and the social order*. New York: Schocken books

Christie, Alastair (2006). Negotiating the uncomfortable intersections between gender and professional identities in social work. *Critical Social Policy*, 26 (2): 390-411.

Dufwa, Sune G. (2004). *Kön, lön och karriär: sjuksköterskeyrkets omvandling under 1900-talet*. Diss. Växjö : Univ., 2004

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne Göran (2011) Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter. *Handbok i kvalitativa metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber.

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet Tillgänglig på Internet: www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf

Gergen J. Kenneth (1985). The Social Constructionist Movement in Modern Psychology. *American Psychologist*, 40 (3) 266-275.

Gillingham, Philip (2004) Male Social Workers in Child and Family. *Welfare: New Directions for Research*. S. 83- 85

Goffman, Erving (1990[1959]). *The presentation of self in everyday life*. London: Penguin

Göransson, Anita (2004). *Kvinnor, män och karriärer: visioner och verklighet i näringslivet*. 1. uppl. Stockholm: SNS förl.

Hirdman, Yvonne (2001). *Genus: om det stabilas föränderliga former*. 1. uppl. Malmö: Liber

Hirdman, Yvonne (1988). Genussystemet: reflexioner kring kvinnors sociala underordning. *Kvinnovetenskaplig tidskrift*. 1988:3 s. 49-63

Holme, Idar Magne & Solvang, Bernt Krohn (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. 2., [rev. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Jacobs, A Jerry (1993) Men in female dominated fields: Trends and turnover. I: Williams, Christine L. (red.). *Doing "women's work": men in nontraditional occupations*. Newbury Park, Calif.

Jenkins, Richard (2008). *Social identity*. 3. ed. London: Routledge

Kajiser, Ingrid (2005). *Kvinnliga sjömän - finns dom?: en samtidsdokumentation*. Stockholm: Statens maritima museer

Kanter, Rosabeth Moss (1993). *Men and women of the corporation*. 2. ed. New York: BasicBooks

Kauppinen-Toropainen, Kaisa & Lammi Johanna (1993) Men in Female-Dominated Occupations: A Cross-Cultural Comparison. I: Williams, Christine L. (red.). *Doing "women's work": men in nontraditional occupations*. Newbury Park, Calif.: Sage

Kessler, Suzanne J. & McKenna, Wendy (1985). *Gender: an ethnomethodological approach*. Repr. Chicago: University of Chicago Press

Kullberg, Christian (red.) (2012). *Genus i socialt arbete*. 1. uppl. Malmö: Liber

Kullberg, Christian (red) 2012). Introduktion i socialt arbete. I: Kullberg, Christian (red.). *Genus i socialt arbete*. 1. uppl. Malmö: Liber

Kullberg, Karin (2006). *Man hittar sin nisch: om män i socionomyrket - karriär, minoritet och maskulinitet*. Växjö: Institutionen för vårdvetenskap och socialt arbete, Växjö universitet

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 3. [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Lindgren, Simon (2007). *Sociologi 2.0: samhällsteori och samtidskultur*. 1. uppl. Malmö: Gleerup

Lippmann, Walter (1997). *Public opinion*. [New ed.] New Brunswick, N.J.: Transaction

Löglund, Ulrik (2014) Charles Horton Cooley. I: . I: Löglund, Ulrik & Gottzén, Lucas (red.). *Sociologins teoretiker*. Malmö: Gleerups

Löglund, Ulrik & Bergkvist, Beata (2014) Erving Goffman. I: Löglund, Ulrik & Gottzén, Lucas (red.). *Sociologins teoretiker*. Malmö: Gleerups

Löglund, Ulrik & Gottzén, Lucas (red.) (2014). *Sociologins teoretiker*. Malmö: Gleerups

Morash, Merry & Robin, Haarr (2012) Doing, Redoing, and Undoing Gender: Variation in Gender Identities of Women Working as Police Officers. *Feminist Criminology*, 7 (1): 3-23

Myers, David G. (2010). *Social psychology*. European ed. New York: McGraw-Hill Higher Education

Nilsson Agela & Charles, Westin (2009) Attityd- och bemötandeproblem inom polisen. Rapport till Rikspolisstyrelsen

Pickering, Michael (2001). *Stereotyping: the politics of representation*. Basingstoke: Pal

Puwar, Nirmal (2004). *Space invaders: race, gender and bodies out of place*. Oxford: Berg

Statistiska centralbyrån (2010). Könnsstruktur per utbildning och yrke 1990–2030.

(http://www.scb.se/statistik/_publikationer/uf0521_1990i30_br_a40br1001.pdf).

Rienecker, Lotte & Stray Jörgensen, Peter (2014). *Att skriva en bra uppsats*. 3., omarb. uppl. Lund: Liber

Richman, Smart Laura & vanDellen, Michelle (2011). How women cope: Being a numerical minority in a male-dominated profession. *Journal of social issues*, 67 (3): 492-509.

Stier, Jonas (2003). *Identitet: människans gåtfulla porträtt*. Lund: Studentlitteratur

Stenmark, Henric (2005) Polisens Organisationskultur, en explorative studie. Pedagogiska institutionen Umeå Universitet Nr 76.

Svensson, Peter (2011) Teorins roll i kvalitativ forskning. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter. *Handbok i kvalitativa metoder*. 1. uppl. Malmö: Liber.

Warde, Bryan (2009) Male Social Workers in Child Welfare: A Qualitative Analysis. *Child Welfare*, 80 (4): 113-133.

Williams, Christine L. (red.) (1993). *Doing "women's work": men in nontraditional occupations*. Newbury Park, Calif.:

Williams, Christine L. (1989). *Gender differences at work: women and men in nontraditional occupations*. Berkeley: Univ. of California Press

Williams, Christine L. (1995). *Still a man's world: men who do "women's" work*. Berkeley, Calif.: Univ. of California Press

Åberg, Berit (2001). *Samarbete på könsblandade arbetsplatser: en könsteoretisk analys av arbetsdelning mellan kvinnor och män i två yrken: akutsjuksköterskor och ordningspoliser*. Diss. Örebro : Univ.,

Åse, Cecilia (2000). *Makten att se: om kropp och kvinnlighet i lagens namn*. Diss. Stockholm : Univ.

Bilaga 1

Informationsbrev

Till dig som är manlig socialarbetare eller kvinnlig polis

- förfrågan om att medverka i en intervjustudie

Vi heter Johan Augustsson och Simon Gunnarsson. Vi studerar vårt sista år på socionomprogrammet vid Linnéuniversitetet i Kalmar. Vi arbetar med vårt examensarbete och önskar att genomföra en intervjustudie med manliga socialarbetare och kvinnliga poliser. Vårt syfte med studien är att undersöka och analysera hur kvinnor och män påverkas av samt hanterar att arbeta inom ett, för deras kön, otypiskt yrke för att erhålla förståelse för professionens inverkan på könsidentiteten.

Vi har för avsikt att genomföra åtta kvalitativa intervjuer. Intervjuerna utgår därmed ifrån *dina* erfarenheter och upplevelser om ämnet. Att vi önskar intervju just dig beror på att du är man och arbetar som socialarbetare alternativt en kvinna som arbetar som polis; Yrken som traditionellt ansetts vara manliga respektive kvinnliga.

Intervjun beräknas ta ungefär en timme till en och en halv. Deltagandet är helt frivilligt och du har möjlighet att avbryta din medverkan när som helst. Intervjun kommer att spelas in för att möjliggöra för oss att analysera det insamlade materialet. Materialet kommer vara helt konfidentiellt och därmed förvaras på så sätt att inga obehöriga har möjlighet att ta del av det. Vid färdigställandet av studien kommer allt insamlat material, som inte presenteras i studien, förstöras. Du som intervjuperson kommer aidentifieras och under arbetsprocessen samt i den färdigställda studien därmed vara helt anonym.

Vi hoppas på just *ditt* deltagande i studien.

Med vänliga hälsningar

Johan Augustsson & Simon Gunnarsson

Linnéuniversitetet i Kalmar

ja222qi@student.lnu.se

0734-454566

Handledare: Jan Petersson.

Institutionen för Socialt arbete.

Linnéuniversitetet

jan.petersson@lnu.se

Bilaga 2

Intervjumanual

Inledning

Antal år i yrket

Arbetsplats

Hur är fördelningen mellan män och kvinnor på din arbetsplats?

Utbildningen

Hur kommer det sig att du valde att studera till socionom/polis?

Funderade du på att du utbildade dig till ett kvinnoyrke/mansyrke?

Tänkte du att du kunde tillföra något just genom att tillhöra en minoritet?

Vilken respons fick du av andra när du sa du skulle plugga till socionom/polis?

Manlighet/Kvinnlighet

Vad innebär det att vara man/kvinna för dig?

Vad tillskrivs dig för egenskaper som man/kvinna?

- Är det något som återspeglas på din arbetsplats?

Vad upplever du är samhällets syn på hur en man/kvinna ska vara?

- Hur ser du på dig själv i förhållande till dessa ideal?
- Om inte, vilka effekter får det hos dig

Arbetsplatsen

Vad är det mest problematiska med att vara kvinnlig polis/manlig socialsekreterare?

-Vad är det mest positiva?

Personer i minoritet tillskrivs lättare *stereotyper*, upplever du att du som avvikare/minoritet tvingas in i eller tillskrivs någon roll?

- Hur påverkar det dig?

Finns det manliga/kvinnliga *normer* på arbetsplatsen?

- Hur förhåller du dig till dem?
- Hur påverkar det dig?

Hur upplever du att det finns *oskrivna regler/förväntningar* på arbetsplatsen som du måste som man/kvinna leva upp till rätta dig efter?

- Hur skiljer det sig från hur du egentligen är som person?

Vilket *bemötande* får du som manlig socialsekreterare/kvinnlig polis på arbetsplatsen?

Vad förväntas sig arbetsplatsen att du ska kunna bidra med i egenskap av att du är man/kvinna?

Finns det någon tydlig uppdelning i umgänget på arbetsplatsen mellan män och kvinnor?

- Hur tror du det kommer sig?

Vad är din upplevelse av att jobba med majoritet män/kvinnor?

- Hur skulle din arbetssituation förändras om fler män/kvinnor kom in i yrket?

På vilket sätt införlivas kvinnligheten/manligheten på arbetsplatsen i dig?

- Vilken effekt får det på din manlighet/kvinnlighet?
- Vad gör du för att motverka detta?

Upplever du att du i egenskap av man/kvinna får ta dig an typiska manliga/kvinnliga arbetsuppgifter?

- Hur får det dig att känna dig?
- Hur förhåller du dig till uppgifter kan anses typiskt kvinnliga/manliga?
- Hur påverkar den typen av arbete dig?

- Vad gör du för att motverka eventuell påverkan?

Kan du som man/kvinna bidra med något speciellt till ditt yrke?

Har du någon gång tvivlat på ditt val av yrke? Varför, varför inte?

Omvärlden

Hur tror du folks uppfattning om socialsekreterare/poliser ser ut?

- och om man tillägger att du är man/kvinna

- är det något som du själv har upplevt?

Vilken respons får du idag av andra när du berättar att du är polis/socialsekreterare?

- Skiljer det sig mellan bekanta/obekanta och klienter?

Privatlivet

Hur skiljer sig socialsekreteraren/polisen ifrån din privata person?

Vad ägnar du dig åt på fritiden?

- Skulle man kunna säga att det fungerar som en motvikt för manligheten/kvinnligheten på jobbet?

Upplever du något behov av att stärka din identitet som man kvinna i privatlivet?

Hur gör du det?